

Grenseland

NR. 5 • JULEN 2016

*God jul
og godt nytt år
i Grenseland!*

MARKER

Grenseland

JULEN 2016

Marker

Innbyggere: 3.604
Areal: 413 km²
Kommunesenter: Ørje
Ordfører: Kjersti Nythe Nilsen (A)

LEDER

Jul i Marker

Om få dager åpnes julegatene i Ørje. Det er et populært arrangement som hvert år fyller opp sentrum med forventningsfulle mennesker som vil ta del i starten på det som skal være en hyggelig tid.

De siste ukene før jul er for mange både hektiske og slitsomme. Det er mye som skal ordnes. På skolene og i arbeidslivet skal ting gjerne avsluttes før jul og et nytt år. Hjemme er det også mye som skal ordnes. Og ute i sentrumsnære strøk vil julen for alvor prege miljøet i de kommende uker. Julesalget er for mange butikker helt avgjørende for omsetningen.

Men stress til tross, det er rom for både Mettertanke og kulturell adspredelse før julehøytiden når oss. I ukene før jul skjer det mye spennende i Marker. I og etter jul også, for den saks skyld. Det er bare å velge og vrake.

I vår arrangementskalender finner du store og små evenementer. Konserter, kirkelige arrangementer, fester og sportslige utfordringer. Det er viktig at folk bruker tilbudene. Viktig for både arrangørene og ikke minst oss selv. Vi trenger å lade batteriene.

Vårt lokalsamfunn er godt å bo i fordi vi har mennesker som bryr seg om hverandre. Da er det viktig at vi alle setter pris på det ved å bruke de tilbudene som finnes lokalt. Enten det handler om kulturopplevelser eller innkjøp av julegaver.

Bruk tiden frem mot jul på en god og positiv måte. Senk stressnivået og husk at nærhet og gode opplevelser med sine nærmeste er viktigere enn all verdens flotte gaver.

God Jul til alle!

Ti år med Avisas Grenseland

Det er nå akkurat ti år siden den aller første utgaven av Avisas Grenseland kom ut. Det har langt fra vært ti enkle år, men vi er nå her fortsatt. Det har blitt noen endringer underveis, ikke minst geografisk dekningsområde.

Avisa Grenseland startet fordi Aremark, Marker og Rømskog ønsket å utvide og utvikle sitt samarbeid. Ordførerne Tore Johansen, Stein Erik Lauvås og Kari Pettersen syntes det var en god idé med en egen avis, eller rettere sagt et magasin. Den første tiden kom AG ut noen få ganger i året. Etter

hvert ble det flere og flere utgaver. På det meste har det vært en utgave i måneden.

Fra januar 2015 valgte Aremark og Rømskog å trekke seg fra samarbeidet. Innbyggerne i de to kommunene forstår fortsatt ikke hvorfor kommunene tok fra dem det som var blitt en populær informasjonskanal. Men slik ble det, og de siste to årene har Marker vært alene om å ha Avisas Grenseland, som nå heter Grenseland.

Tilbakemeldingene i Marker er i dag bedre, sterkere og hyppigere enn noen

gang. Både markingene selv og ikke minst hyttefolket setter pris på Grenseland, og de gir uttrykk for det. Derfor er det å håpe at samarbeidet kan fortsette. Næringsliv og kommune bidrar etter beste evne. Redaksjonen takker for tilliten ved å forsøke å speile det positive som skjer i denne lille, men svært så aktive kommunen i hjertet av Grenseland.

MOT til å glede

Onsdag 23. november er MOT til å glede-dagen. – Vi oppfordrer alle til å spre glede, sier Lars Johansson, en av MOT-drivkraftene i Marker.

Hvert år arrangeres MOT til å glede-dagen. 66.000 ungdommer over hele landet deltar i MOTs program «Robust ungdom», og denne dagen har de et felles mål: Spre glede! Marker er en MOT-partner og skal selvfølgelig

markere MOT til å glede-dagen.

– Det handler om glede andre med enkle midler. Jeg vil oppfordre alle til å glede noen de møter. De viktigste stikkordene for MOT til å glede-dagen er: Tenk enkelt! Gled «mannen i gata», gode venner, naboen, bestemor på aldershjemmet, farfar som sitter alene, klassekamerater, kolleger eller barna i barnehagen, sier Johansson.

Si hei

MOT oppfordrer videre til å ha ekstra fokus på å si hei, gi et smil, et nikk og kanskje til og med en klem til noen som trenger det.

– MOT ønsker å bidra til å skape varmere og tryggere miljøer. Det kan koste litt mot å gjøre noe ekstra for å spre litt glede, men glede smitter, og verdien til sammen blir veldig stor.

Gled noen i ditt nærmiljø du også, vær med på å gjøre dagen til en magisk MOT til å glede-dag, sier Lars Johansson.

MOT til å glede-dagen har blitt arrangert siden 2004. Tall fra elevundersøkelsen viser at ved MOT-skoler halveres andelen elever som både trives dårlig og opplever mobbing.

Utgitt av Grenseland AS

Redaktør: Øyvind Ottersen
Redaksjon: Marthe Laurendz Jensen

Grafisk design: Byline AS
Trykk: Nr1 Trykk, Lillestrøm

Storgata 5, 1870 Ørje. Telefon: 468 24 777
E-post: oyvind.ottersen@grenselandmedia.no
www.grenseland.eu

Forsidefoto: Øyvind Ottersen.
Bildet er fra Ytterbøl i Øymark.

Julegateåpning betyr mørketid og rufsete vær. Men stemningen på Julemarkedet i Ørje er alltid god, og i år blir det nok en gang fullt av glade mennesker i sentrum. Foto: Øyvind Ottersen

Endelig er det jul igjen!

Tiden går, men julen består. Nå står en ny julehøytid for døren. Lørdag 26. november er det julegateåpning i Ørje. Denne tradisjonsrike folkefesten markerer at julen er i gang for alvor.

ØYVIND OTTERSEN, TEKST

Siste helg i november byr sjelden på noen trykkende varme. Tvert imot, og slik skal det også være på denne tiden av året. Derfor trekker folk ut i gatene, godt kledd og stappfulle av godt humør og store forventninger. Heldigvis for Marker-folket finnes det ildsjeler i bygda. De kommer tilbake år etter år for å lage fin førjulsstemning i sentrum. Det blir ikke ordentlig jul i Marker uten julegateåpning og julemarked.

Folkefest

Julegateåpningen i Ørje er en folkefest. Den lokale handelsstanden, kommunen og en rekke lag og foreninger går sammen om å skape stor stemning, hyggelig sosialt samvær, mange gode opplevelser og ikke minst optimisme. Og når julegrana er tent på ettermiddagen, er julen 2016 erklært for åpnet.

Julemarkedet starter på formiddagen. Storgata er hovedarena, men også på torget og på andre til-

støtende arenaer vil innledningen på julen bli markert. Det blir salg-boder hvor man får kjøpt julekaker, smultringer, julenek, fuglemat, kanelboller, falukorv, vafler, sveler, håndverksprodukter, egenproduserte julegaver, lodd, kalendere og mye mer. Salg av mat og drikke blir det også. Ingen skal gå sulten eller tørst fra julegateåpningen i Ørje.

Fyldig program

Arrangørene har snekret sammen et fyldig program for dagen. Dette kan du i sin helhet lese på annonseplass et annet sted i denne avisen. Vi skal her kun nevne at det er aktiviteter for store og små. I sentrum, på Ørje Brug, på TUNET Dagsenter, på Marker Bo- og Service og selvsagt i alle lokale butikker og etableringer. Julegateåpningen og julemarkedet i Ørje har noe for enhver smak. Underholdning, mat, julegaver, hyggelige mennesker og mye spennende å gjøre.

Og selvsagt kommer nissen! Det blir nissetog og poser til barna. For

i Ørje har alle barn selvfølgelig vært snille!

Pepperkakelandsby

Også i år skal det lages en lokal pepperkakelandsby. Barn og voks-

ne oppfordres til å levere inn sitt bidrag til Bruktbutikken i Murgården. Alle innleverte bidrag fra og med fredag 25. november til fredag 18. desember er med i trekningen av fine premier.

Julie og Ingeborg leverte sitt bidrag til Ørjes pepperkakelandsby i 2013. Kan-skje blir det noe i år også? Foto: Privat

BESØK VÅRE BUTIKKER:
Vi selger alt i hageutstyr, hundefor, kattefor og driftsmidler til landbruket

SLORAFOSS Telefon: 63 85 46 60	ØRJE , Haldenveien 71 Telefon 69 81 49 40	TRØGSTAD Telefon: 69 82 43 00
--	---	---

www.norgesfor.no

Tilbud:
Vi bytter eller etterfyller 11 kg gassbeholder for bare **kr 199,-**

Byggeriet er ny LPG-forhandler i Ørje:

GASS TIL BILER, HYTTER OG CAMPING

BYGGERIET ØRJE BYGGMARKED
Elgfaret 4, 1870 Ørje - Tlf: 47 77 55 05 - E-post: robert.slevigen@byggeriet.no

Byggeriet i Ørje - en komplett byggevareleverandør

Vår kompetanse dekker hele byggeprosessen fra A til Å. Vi hjelper deg med blant annet:

- Tekniske løsninger
- Mengdeberegninger
- Faglige råd
- Byggevarer til husbygging
- Byggeplassleveringer

Har du et prosjekt på gang? Vi kan tilby deg en god prosjektavtale!

BYGGERIET ØRJE BYGGMARKED
Elgfaret 4, 1870 Ørje - Tlf: 47 77 55 05 - E-post: robert.slevigen@byggeriet.no

Kjølen Sportcenter
Åpent alle dager fra kl. 07.00–22.00

Lysløypa
Lengde: 2,5 km. Belyst til kl. 22 hver kveld. To kilometer ekstra sløyfe med natursnø (uten lys) i flatt og lettgått terreng.
Årskort: **kr 300,-** (inkl. tilgang til dusj, toaletter og trimrom)
Dagskort: **kr 30,-** (inkl. tilgang til dusj, toaletter og trimrom)

Årskort kan kjøpes på Gulf i Tøcksfors, Nilsen Sport i Ørje eller betales inn på konto 1050 14 33409 Marker Sparebank.
Barn under 16 år gratis.

Fasiliteter

- Dusjer m/ to omkleddingsrom/toaletter/handicaptolalett
- Styrkerom
- Smørebod
- Varmestue med kjøkken. Åpent alle dager.
- Parkeringsplass

Kjølen Sportcenter. tlf. 0047-928 56 595,
E-post: info@overkolen.com

Oppdatert løypeinfo på www.overkolen.com

Grensekomiteen knytter i hop offentliga myndigheter över gränsen

VÄRMLAND, ØSTFOLD, AREMARK, ASKIM, EIDSBERG, MARKER, RØMSKOG, TRØGSTAD, SKIPTVET, SPYDEBERG, HOBØL, MOSS, KARLSTAD, GRUMS, SÄFFLE, ÅRJÄNG, BENGTSFORS OCH KRISTINEHAMN

GRENSEKOMITEEN
VÄRMLAND-ØSTFOLD

www.varmost.net

Tove Kolstad Skadsheim er på plass i Marker rådhus som rådmann og øverste administrative sjef i kommunen.

Tove Kolstad Skadsheim er tilbake der hun vokste opp – i Marker. Hun flyttet ut da hun var nitten. Nå er hun blitt femti. I høst begynte hun som rådmann, kommunens øverste administrative sjef.

Den nye sjefen på rådhuset

ØVVIND OTTERSEN, TEKST OG FOTO

Vi møtes på rådmannens kontor i andre etasje i Markers kommunes rådhus. Et nøkternt og litt anonymt kontor. En blid, imøtekommende og særdeles vennlig dame tar imot oss. Her er ingen autoritære sjefsnykker. Førsteintrykket, og det er viktig, forteller om en menneskekjær dame med klare meninger om hvordan hun ønsker å være som sjef.

Mild og tydelig

– Mange rådmenn har økonomisk bakgrunn. Jeg har helsefaglig bakgrunn. For meg er det viktig å hente ressurser i folk. Vi må få det beste ut av hverandre.

– **Kommuneøkonomi er en av rådmannens viktigste oppgaver. Hvordan løser du den oppgaven?**

– Økonomi er viktig, men det betyr ikke at jeg må være økonom. Man må sørge for å ha en god økonomisjef, og det har vi i Marker. Jeg er opptatt av økonomi, men i Marker handler det om mer enn penger. Det er viktig for meg at folk trives.

– **Ikke alle har klart for seg rådmannens rolle i kommunen. Kort fortalt – hva er din rolle?**

– Jeg er leder for organisasjonen, altså øverste sjef for alle som jobber i Marker kommune. Det er min oppgave å sørge for at kommunen

drives på best mulig måte, og da må alle de ansatte fungere godt. Derfor er det viktig for meg å se alle og sørge for at de har mulighet til å gjøre en best mulig jobb.

– **En rådmann må fra tid til annen ta ubehagelige avgjørelser. Har du også en hard side?**

– Jeg ønsker å fremstå som en mild og behagelig person som ser mennesket og får det beste ut av hver enkelt. Men noen avgjørelser er ubehagelige. Jeg liker ikke de vonde samtalene, men noen ganger må det til. Jeg har gjennom årene fått mange gode tilbakemeldinger på måten jeg gjør ting på; mild, men tydelig. Blir vonde temaer behandlet på en ordentlig og menneskelig måte, er sjansen langt bedre for at resultatet blir til å leve med.

Saksforberedelse

Ordføreren er langt mer synlig enn rådmannen. Ordføreren og resten av politikerne er folkevalgte. De skal behandle saker, ta beslutninger og foreta prioriteringer. De skal sørge for både kortsiktige og langsiktige resultater. Men politikerne må ha bakgrunnskunnskap om sakene de skal behandle.

– Det er min og min stabs oppgave å gi politikerne best mulig forutsetninger for å ta gode beslutninger. Vi må legge frem saker som er grundig gjennomarbeidet.

Ørje-trønder

Markers nye rådmann har bare noen uker bak seg i sjefsstolen etter at hun kom fra stillingen som strategileder hos rådmannen i Askim. Hun trenger derfor tid til å bli bedre kjent med folk og lokal-samfunn.

– **Men du er ikke helt ukjent med Marker etter å ha vokst opp her?**

– På mange måter føles det som å komme hjem. Jeg er født i Trøndelag, og føler meg hjemme også der. Men allerede som toåring flyttet vi til Marker. Min mor er fra Marker, ei Hermanseter-jente. Jeg bodde i Marker til jeg var nitten. Da flyttet jeg ut for å studere.

– **Tilfeldighetene førte deg tilbake?**

– Ja, egentlig. Jeg hadde en god oppvekst i Marker og tenkte aldri at jeg ikke ville tilbake. Men jeg har en mann fra Mysen, tre voksne gutter, og ofte er det tilfeldigheter som avgjør hvor vi slår oss ned. Nå bor vi ved Eidsberg stasjon og trives utmerket med det.

Helse, jakt og trivsel

Tove Kolstad Skadsheim er opptatt av å ha et godt liv også utenfor jobben. Hun trives i skog og mark og er glad i å lage mat. Og hun er frankofil.

– Jeg er opptatt av folkehelse.

Jeg løper litt og holder meg i form. Mannen min og jeg gjør veldig mye sammen. Vi liker å være ute i naturen. Vi er sankere. Plukker bær og sopp. Vi er jegere, og vi lager mye mat sammen. Blant annet har vi et lite hjemmebakeri.

– **Jakt? Hvordan dukket den interessen opp?**

– Egentlig en morsom historie. Våre tre sønner på 25, 24 og 21 år fikk etter hvert interesse for jakt, som sin far. Da hadde jeg to muligheter: Jeg kunne sitte hjemme som en sur og grinete mor/kone og irritere meg over at gutta var på jakt. Eller jeg kunne ta jegerprøven og bli med. Jeg valgte det siste. Fikk plass på et jaktlag som eneste kvinne, og jeg er ganske stolt av at jeg skjøt min første elg før mannen min klarte det samme.

– **Frankofil. Hvordan arter det seg?**

– Jeg valgte språk på skolen, og tidlig ble jeg fascinert av Frankrike, fransk språk og mye av det franske. Har et mål om en gang å lære meg språket flytende. Jeg har vært mye i Paris, og jeg elsker den byen. Er også veldig glad i Provence, spesielt en liten landsby vi besøker så ofte vi kan. Jeg har sagt en gang at jeg skal få meg en leilighet i Paris når jeg blir en gammel dame. Vi får se om det blir slik.

Interiør fra Louis Herrøds nye butikk. Bildet er trolig tatt i 1936.

Med tradisjon og kvalitet

Overskriften var et slagord og varemerke for bedriften som utgjorde nabolaget til Murgården og mine foreldres bygg i Ørje sentrum.

EILIF MOSBÆK, TEKST

Når Louis Herrød og hans stab startet forberedelser til julefeiring, var intet overlatt til slump og tilfeldigheter. Fedevarehandleren* selv overløt sengebeneden til sitt eget liv alle hverdager klokka 5. Dager skal ikke soves bort. Og slett ikke nå innunder jul.

Pølsemaker

Mangt skal forberedes før prinsipale innfiner seg. Den gode broder Ragnvald var selv en morgenfugl og punktlig klokka 6 trakk han i sitt pølsemakerforkle i forretningens underetasje. Kollegene Ivar Langsrud, Olaf Norden-gen og Vadek (Wladyslaw) Klata en halv time senere.

* Fedevare er betegnelsen på handelsvarer med et stort fettinnhold. Landbruksvarer som blant annet flekk, skinker, pølser og smør, men også talg, lys, tran, tjære, terpentiner, oljer, harpiks og alt det som inneholder dyrisk eller vegetabilsk fettstoffer.

I de to avdelingene i butikketasjen seilte fruene Utgaard, Jensen, Spernes, Heyerdahl – og hva de nå het alle sammen – inn i nystriplet hvitkledd eleganse. Klokka hadde passert 8.

Kolonialavdelingen var adskilt fra disken med slaktevarer av en glassinnfattet svingdør. Fruene rullerte i betjeningen av de to avdelingene. Med vannkjemmet, tynt sort tversoverstrøket hår over brillebeheget, smilende åsyn roterte kremmeren selv med tusen gjøremål. Før hele seansen startet opp, hadde han tømt et solid briar-pipehode med velduftende tobakk merket Navy cut. Den grå-blå røykdisen lå knapt synlig tilbake før alle hadde innfunnet seg. Nå startet første etappe i butikken.

Julemotiver

Utstillingsmateriell med julemotiver, ikke overlesset, men stramt og smakfullt, utarbeidet av profesjonelle reklamefolk, fant sine sedvanlige plasser i utstillingsvinduer, under tak og blant varer i hyllene. Unektelig, hele innrammingen ga forhåpningsfulle indikasjoner. Med det hele på plass, gled Louis selv inn i dekorasjonene og plasserte prikken over i-en: Akantuslignende figurer på trefjøl som omkranset den gotiske skrevne vignetten *Med Tradisjon og Kvalitet*.

Klokka var halv ni. Rullegardinene i utgangsdøra ble hevet og døra låst opp. Ikke mindre travelt i kjelleretasjen. Arbeidsfordeling skal finne sted.

Allerede klokka 7.30 hadde første kunde ankommet slakteriet. Med hest og vogn fra

nærliggende gård hadde en solid utgave av arten svin blitt brakt til avlivning og disseksjon. De holdt ofte sine 115–120 kilo. Slakteriet befant seg et femtital meter bak forretningsbygget, skjernet fra gatemiljøet. Ragnvald, som ved en tragisk ulykke i unge dager hadde mistet fot og legg på et bein, tok helst plass i pølsemakeriet.

Potetskreller

Som såkalt potetskreller hadde han tatt hyre på Stavangerfjord. De «skrellet» seg over Dammen, som det het. New York lokket med sin eventyrglans og sine skyskraperer. Under et opphold på dekk hadde Ragnvald trådd oppi en kveil av fortøyningswirer. Denne var med ett i bevegelse og fanget beinet hans. Desperat forsøkte han å trekke wiren av beinet, men rakk så vidt å få den under kneet før den strammet.

Med fot- og leggprotese var arbeid på 1930-tallet alt annet enn enkelt å oppdrive. Hos broren fikk han jobb og skjøttet med bravur all bearbeiding av slaktedyr opp gjennom årene. Resten av livet hadde han tilbakevendende ubehag og smerter som følge av hendelsen til sjøs. Ofte falt derfor jobben i slaktebua på Olaf og Ivar. Her var slaktemaske og stikk- og parterskniver i rutinerende hender.

Effektiv slakt

Om det nå var relativt kort tid for min egen avgang til Kilebu skole, var forestående hendelse en uimotståelig fristelse for eget vedkommende, men også for kompisene i nabolaget. På tilbørlig

avstand fulgte vi seansen, lett trippende i snø og kulde.

Høysleden var ofte transportmiddelet. På denne en solid sprinkelkasse hvor en velgjødd utgave gris med plirende øyne stirret mistenksomt omkring seg. Alt forløp i ro til en av slakterne, sammen med bonden, åpnet kasseenden, lirket et tau om halsen på grisen og trakk den ut. Da startet spetaklet. Et høyt skrik avslørte at skepsisen var avløst av skrekk.

De to karene viste ingen barmhjertighet, satte slaktemaska på plass, utløste skuddet, og en skjelvende koloss gikk i betong-gulvet. Hendelsesforløpet hadde tatt kun sekunder. For karene var det daglig rutine.

Om det var avsky for handlemåten eller en viss beundring for håndverket, skal være usagt. En viss kribling i skrotten kunne registreres etter hvert som vi trakk oss bort i vinterkulda og mørket. Slakterne var nå så vidt vi forsto i ferd med å ta vare på blodet etter presisjonstikket med en stilett i halsregionen på dyret. Blodet skulle også tas vare på og transformeres til noe som for mange var en glovarm og smaksrik introduksjon til julefeiringen: Blodklubb!

Kilebu skole

Prosedyren som nå fulgte, foregikk uten guttegjengens overvåking. Skolestua ventet med lun varme fra en etasjeovn i det ene hjørnet og en velfylt kasse med bjørkeved. Morakniven, et av våre verktøy, sto plantet i oppslått kasselokk og ventet på første blyant til spissing. Året – cirka 1950.

Åstedet for slakteprosessen, som vi nyss hadde forlatt, skjulte heller ingen hemmeligheter for oss. Vi hadde sett dyktige håndverkere i sving flere dager i disse førjulsukene. Dessuten besto skolegangen av kun tre ukedager. Det var romslig med fritid. Vi alternerte i skoledagene med de eldre årsklassene. Det ene året mandag, onsdag, fredag; det neste tirsdag, torsdag, lørdag.

Lørdag var på den tid både skole- og arbeidsdag. Dampfløyta på Braarudviken Sag & Høvleri nådde ut til hele sentrumsområdet og forkynte at nå var klokka ett.

Grundig prosess

Om vi vender tilbake til våre snusforbrukere, Olaf og Ivar i slaktebua, de var begge dugelig innsauset av materien, startet nå et arbeid som i ordets rette mening kunne kalles en rengjøringsoperasjon. Prosessen startet med at «majestetten» ble anbrakt på en lem lagt over

to bukker. Der ble den «skølla» (skåldet) med kokende vann og nøye rengjort for bust. Deretter heist opp mot taket ved hjelp av en talje, med trynet ned. Liket var nå – man våger knapt å si det – et praktfullt skue. Gullende rent og nesten hvitt, dinglende i sin fettspekkede eleganse.

Lynende skarpe kniver svingtes med kirurgens presisjon til grovpartering av offeret. Hvis en av dem rent tilfeldig skrenset et bein eller knoke, med påfølgende besvergelse, skottet den andre over med et megetsigende blikk. Sjarjongen yrkesfolk imellom gjorde seg også her gjeldende.

Mens ulike deler av grisen ble ekspedert over i forskjellige transportredskaper og baljer, hadde de to gjenværende i kjellerlokalet fått tildelt ytre og indre organer til finbearbeiding, utført av butikkbetjeningen. En grundig rengjøring sto for tur. Hjerne, lever, nyrer, lunger, tarmer, hode og labber ble lagt i sodavann. I motsetning til husmødrene i bygda hadde Herrød i etterkrigsårene fått installert kjølelager.

Moderne kjøling

Saltdunken ble menigmanns konserveringssted for kjøttet. Hos Herrøds ble mangt og meget som ellers ville ha blitt saltet ned, fraktet veien til kjøttkroker på kjøla. Et av butikkens varemerker og fortrinn var likevel ferskvaredisken. Febrilsk ble det arbeidet med rengjøring av tarmer og tilberedning av farse. Både til pølser og kjøttdeig. En duft fra kokekjeler og stekepanner bredde seg ut i bakgårdsrommet, og de mest vågale av oss dristet seg til å spørre om en smakebit av nykokt wienerpølse.

To steder i vår verden hvor en kulinarisk himmel åpnet seg, var her i pøsemakeriet og ved en ervervet 50-øring, en nytrukket wiener med senep, i papir fra Magnæs kioskluke lenger nede i gata. Ketchup var kun et fremmedord som først gled inn i dagligtalen 5–10 år senere.

Nå sprang de tidligere nevnte fruer som skytler i veven etasjene imellom. Utover formiddagen fyltes baljer med nystekte leverkaker, blodpudding, lungemos og rommelige farsebakker. Oppskåret pålegg av tunge og skinke blandet seg i tilbudet av stekeflesk, karbonadeig og ulike pølsesorter. Disken fyltes opp og avtok i takt med antall kunder. Vår merkantile matador var et eneste velværets smil, der han støttet opp i salget med velmenende råd og vink, akkompagnert av summende stemmer, rasling i innpakkingspapir og klirring av sleiver og klyper i porselenskjørel.

Et fantastisk foto av en ung og vital Louis med sin uadskillelige følgesvenn – snadda.

Strykende salg

Kassaapparatets pling! signaliserte høylytt og hyppig at det knapt nok holdt tritt med innslagene.

For manges vedkommende på den tida var også større parter av oppstykkede dyr et alternativ. Det falt seg billigere å kjøpe en halv eller kvart gris. Dyktige husmødres parteringsteknikk lå absolutt ikke tilbake for proffene hos Herrød. Forskjellen besto ofte i manglende mulighet for ivaretagelse av produktene. Kjøleskap og fryseboks ble allemannseie først noen år senere.

Noe ble avhjulpet ved opprettelse av to privatdrevne fryserier på Ørje. Ett i sentrum og ett på Moen.

Sylte og labber

En ekstra omsorg så ut til å finne sted hos våre slaktende venner i omgang med grisehode og labber. Her kom årelang erfaring og kunnskap til sin rett. Ved utplukking av alle spiselige deler av det kokte grisehodet, vel emballert i svor, surret, presset og nedlagt i saltlake, sto en bygdenorsk delikatesse på vent – julesylte. Det var ikke alle pøsemakere gitt å komponere den rette sammensettingen av kjøtt, flesk og krydder til en velsmakende godbit.

Gjensto gjorde nå kun griseføttene, og for noen entusiastens vedkommende også griserompa. En god omgang i saltlaken, og premieren på smaken av jul kunne finne sted. Hvis nå ikke allerede de første medisterkakene, i rundhåndet selskap med årets Kerrs Pink og surkål, var plassert til prøvesmaking foran forventningsfulle familiemedlemmer. Julemåltidene var vesentlige samlingspunkter som brakte etterlengtet næringsinntak i etterkrigsårene.

Hanna på Lies

Nostalgibildet kan ytterligere forsterkes ved observasjon av en ferm, tynnkledd og hvit skikkelse, iført kokkelue i god driv gjennom snødekt gate, med handlekurv fra Lies hotell for å foreta dagens innkjøp. Hanna Lintho hadde sine allierte i konstant søken etter gode råvarer.

Fotografiene er innlevert til Fotohistorisk forum av Louis Herrøds datter Drude Herrød.

Louis Herrøds butikk i Ørje sentrum.

SOOT

SPELET 2017

23. juni - 2. juli

ticketmaster®
billettservice

Hva blir nytt i 2017?

1. desember legges billettene ut for salg
på www.ticketmaster.no, Narvesen, 7-Eleven, og på tlf. 815 33 133

Følg oss på Facebook og www.soot-spelet.no

Terje takker av

Etter ni gode og hyggelige år i Ørje trekker Terje Hansen seg tilbake. Han har solgt bensinstasjonen og skal heretter pleie andre interesser.

ØYVIND OTTERSEN, TEKST OG FOTO

Terje Hansen drev bensinstasjon på Slitu. Men da E18 ble lagt om, var fremtiden der mer enn usikker. Terje valgte å satse på Ørje, og i oktober 2007 tok han over Statoil. I de ni årene som har gått har han sett en rivende utvikling. Senest i år da Statoil ble til Circle K.

– Jeg er blitt veldig glad i Ørje, og jeg har hatt mange trofaste og særdeles hyggelige kunder, sier han.

En tid for alt

– Hva er grunnen til at du gir deg nå?

– Det er en tid for alt. Jeg er blitt 68 år, og jeg har noen knær som ikke alltid vil samarbeide. Stasjonen er i god forfatning, og skiftet fra Statoil til Circle K er gjennomført på en utmerket måte. Jeg føler at tiden for å trekke meg tilbake er kommet, sier han.

Det er selskapet Circle K som tar over stasjonen. Terje Hansen har vært franchisetaker. Nå skal selskapet selv drive stasjonen, med en daglig leder på plass.

– Det er ikke avklart hvem det blir, men i løpet av kort tid vil en daglig leder bli ansatt, sier salgssjef Christian Granly i Circle K.

– Når blir den formelle overtakelsen?

– Datoen er 13. desember, sier Granly, som legger til at kundene ikke vil merke forskjellen.

– Den eneste forskjellen er at jeg ikke vil være her, skyter Terje Hansen inn.

– Stasjonen blir som før, med den samme hyggelige betjeningen. Akkurat det siste er jeg både glad og stolt over. På de årene jeg har vært på Ørje har jeg fått mange tilbakemeldinger om at de ansatte er veldig hyggelige og flinke. Det gleder meg, sier han.

– Jeg må nesten få lov til å nevne det - i januar får vi en ny bilvaskmaskin, raskere og bedre, sier Granly.

300 stasjoner

Circle K har tre hundre bensinstasjoner i Norge. Femti av dem er eid av selskapet selv.

– Dette tallet skal opp. Vi ønsker oss flere stasjoner, og vi har forkjøpsrett hvis noen av franchisetakerne velger å selge eller gi seg, sier salgssjef Granly.

– Det var det som skjedde her på Ørje?

– Ja, Terje ønsket å gi seg. Da var vi klare til å overta. Vi ble enige om en avtale begge parter kan si seg fornøyd med.

Circle K på Ørje får nye eiere i desember. De siste ni årene har Terje Hansen (i midten) drevet stasjonen som franchisetaker. Nå ønsker han å trekke seg tilbake, og Circle K tar over driften. – Det er en stor og veldrevet stasjon. Vi gleder oss til å ta over, sier salgssjefene Trond Abrahamsen (t.v) og Christian Granly (t.h.).

Marker El-Installasjon AS

Sletta 11, 1870 Ørje – Telefon 69 81 30 15

BOLIG – LANDBRUK – INDUSTRI – HYTTE – FRITIDSBOLIG

- Utfører ALT INNEN ELEKTRISK INSTALLASJON
- Vedlikeholdsavtaler
- Prosjektering
- Utleie av arbeidsstillas opptil 7 meter
- Vi utfører termografering og el-kontroll næring/landbruk

Svein Røen 982 46 194
Reidar Husebråten 982 46 191
Bjørn Bergbråten 982 46 192
E-post bjorn@markerel.no

KLUND DRIFT OG UMLEIE

MASKINUTLEIE – REPARASJON – SALG – SERVICE

Hydraulikk

Pressing av nye og gamle slanger, salg av koblinger, ansatser m.m.

Dekk

Salg og montering av traktor-, lastebil- og anleggsdekk

Maskinutleie

Minigraver, hoppetusse, biltransporter, maskinhenger osv.

Olje m.m.

Salg av motorolje, girolje, hydraulikkolje, universalolje (STOU), bremsevæske, spylervæske osv. fra Mobil

Batterier og ladere

Salg og montering av startbatterier og batteriladere fra Sønnak Exide

Tone

Tilde

Phensri

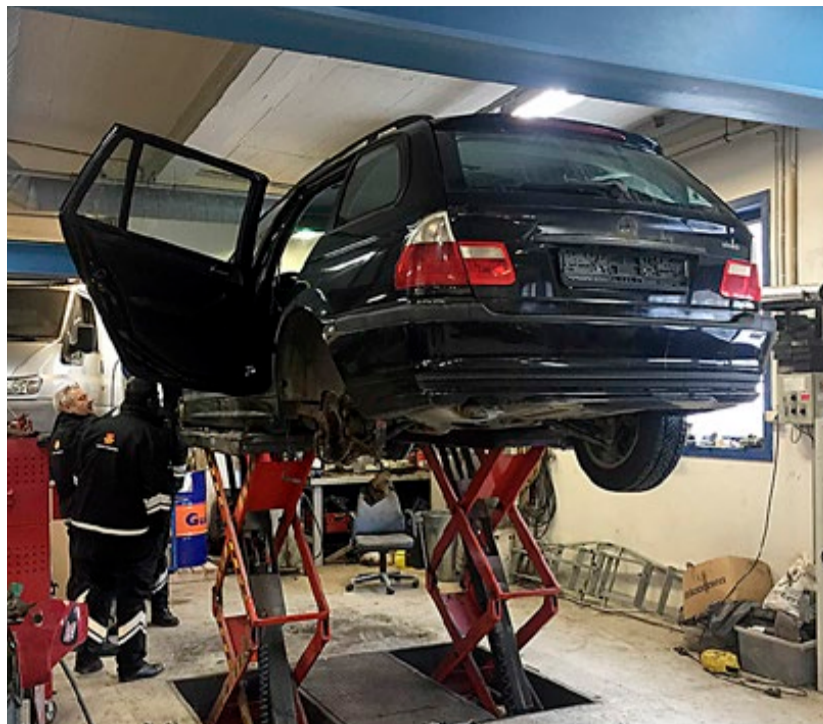
Velkommen til en hyggelig
julehandel på

REMA 1000 ØRJJE

Søndagsåpent kl. 14-20
4. des. - 11. des. - 18. des.

Ikke spar på julekosen – spar penger!

REMA 1000

VELG GODKJENT VERKSTED

Statens vegvesen har sammen med flere andre aktører aksjonert mot ulovlige verksteder. Det har resultert i ni politianmeldelser i Østfold og Follo.

Statens vegvesen er fornøyd med aksjonen som har satt ulovlige verksteder på dagsorden. Til sammen ble det aksjonert på 89 steder. 51 virksomheter er politianmeldt for verkstedsdrift uten godkjenning.

– Det forundrer meg når foreldre bruker 3.000 kroner på et barnesete for så i neste øyeblikk å velge ufaglærte til å reparere bilen for å spare noen hundrelapper. De risikerer både sine og andre trafikanters liv og er med på å støtte kriminelle som undergraver seriositeten til en hel bransje, sier avdelingsleder Jon Molnes i Statens vegvesen.

– Velg et verksted som er godkjent av Statens vegvesen når du skal reparere bilen. Du finner oversikt over godkjente verksteder på vegvesen.no. Da slipper du å risikere å kjøre rundt i en bil som er mangelfullt reparert fordi verkstedet ikke har kompetanse eller verktøy til å gjøre bilen din trygg, sier Molnes.

AREMARK ■ MARKER ■ RØMSKOG ■ MOSS ■ RAKKESTAD

VERDIKORT – den perfekte julegave?

Verdikort kan brukes som gavekort eller kontantkort – over hele verden. Du bestemmer selv verdien og sjekker saldo på nett eller via SMS. Kortet kan også brukes på nett og i alle butikker som aksepterer Visa.

Kortet kjøpes i banken og er klart til bruk.

Neste år fyller Ørje IL hundre år. Det skal markeres med fest og en rekke arrangementer. Jubileumskomiteen har lenge vært i sving med forberedelsene. Her samlet i premiekroken på klubbhuset. Bak Jon Dehli (t.v.) og Sverre Stamnestrø. Sittende fra venstre Øyvind Ruud, Lars Johansson, Elisabeth Øistad og Linda Heyerdahl Jensen. Ikke med på bildet, men likevel med i komiteen er Stein Erik Fredriksen, Hanne Krogstad og Aase-Ragnhild Rørvik.

Ørje IL har for anledningen laget en egen jubileumslogo.

Ørje IL fyller 100 år

Neste år er det hundre år siden Ørje Idrettslag ble stiftet. Det skal markeres med en rekke arrangementer for store og små i hele kommunen. Alle undergruppene skal ha arrangementer i løpet av året.

ØYVIND OTTERSEN, TEKST OG FOTO

Selve jubileumsdagen er 19. februar. Det var den dagen i 1917 at ti menn møttes på Schaus Café i Ørje for å skrive under protokollen. De gjorde som de hadde planlagt, og Ørje IL var født. Anders Nilsen var lagets første formann.

Stor feiring

Vi skal ved en senere anledning komme tilbake til en fyldig omtale av de hundre årene med organisert idrett i Ørje. I denne omgang skal vi se på hva lokalbefolkningen har i vente i løpet av jubileumsåret 2017.

– Vi skal ha en stor jubileumsfest i rådhuset 4. mars. Den er for hele bygda. Dessuten skal undergruppene presentere seg og sine aktiviteter. Det skal bli et morsomt og aktivt jubileumsår, sier Sverre Stamnestrø. Han er leder i Ørje IL og i tillegg leder av jubileumskomiteen.

– Alle arrangementene er ikke fastsatt ennå. Det jobbes iherdig i gruppene, og vi lover at det skal bli mye interessant og morsomt for store og små, sier Jon Dehli, nestleder i jubileumskomiteen.

Ungdomsbursdag

Fredag 17. februar går startskuddet for feiringen av jubileet. Da blir det ungdomsbursdag i Marker Idrettshall. Det legges opp til en rekke aktiviteter i hallen, og det serveres gratis mat. Ørje IL skal samle alle fra 7. klasse og oppover til stor feiring. Forhåpentligvis med både slekt og venner på plass.

– Vi håper at absolutt alle finner veien til

Markerhallen denne kvelden. For å få størst mulig oppmøte, har vi gjort avtaler med både Jeriko og UKH. De holder stengt slik at alt fokus blir på Ørje ILs ungdomsbursdag, sier Lars Johansson i jubileumskomiteen. Sammen med Elisabeth Øistad og Linda Heyerdahl Jensen har Lars ansvaret for de unge medlemmenes feiring.

Barnebursdag

Lørdag 18. februar er det de yngste som skal få anledning til å feire idrettslaget. Da er det barnebursdag i idrettshallen. Dagen er også innledningen på vinterferieuka, og det vil forhåpentligvis bety at Marker Idrettshall fylles til randen av lekne barn og stolte foreldre. Og selvfølgelig alle andre som finner glede i å se barn utfolde seg.

Barnebursdagen skal være en familiedag med en rekke aktiviteter. Det blir selvsagt også mat, kaker og annet snadder for store og små.

Jubileumsfesten

Selve jubileumsfesten avholdes som nevnt i rådhuset 4. mars. Det blir en tradisjonell markering med mat, taler, mye mimring, fest og moro. Arrangementet er åpent for alle, men av plasshensyn må man selvsagt melde seg på.

– Alle gruppene planlegger aktivitet, men det er ikke bestemt verken dato eller detaljer i innholdet. Men folk kan vente seg spennende ting fra alle gruppene. Det vil si fotball, håndball, ski, friidrett, bueskyting, tennis og barneidrett, sier Jon Dehli.

– Jubileumskomiteen har en Facebook-gruppe som vil holde folk oppdatert på hva som skjer i jubileumsåret, sier Elisabeth Øistad. Hun

vil også at folk gjennom hele jubileumsåret skal benytte seg av tag'en #100 år og like sprek, når de deler bilder og opplevelser på Instagram.

Mye nytt på gang

– Idrettslag som jubilerer pleier å satse litt ekstra. Hva er nytt og spennende i Ørje IL når man nå runder de hundre?

– Vi er et aktivt idrettslag med mange jern i ilden, sier leder Stamnestrø.

– Vi har fine idrettsanlegg og gode muligheter for å utøve vår virksomhet. Markerhallen, Marker Idrettspark, kunstgressbanen og flere andre anlegg ute og inne gir oss muligheter. Den siste tiden har vi pusset opp klubblokalene på Bommen. Det har blitt kjempefint. På den sportslige fronten har vi et par gledelige nyheter. Vi har igjen fått damelag i håndball, og mye kan tyde på at vi får i gang et A-lag i fotball til kommende sesong. I tillegg skal vi rehabilitere den gamle lysløypa, sier han.

Lysløypa ved Ørjetun måler 2,3 kilometer. Den ble bygget i 1972 og het den gang «Haneborgs Tur og Skiløype».

– Løypa og lysarmaturene har vært i dårlig forfatning de siste årene. Nå har vi fått tilskudd til å sette løypa i stand. Det passer fint med jubileet, sier Stamnestrø.

Jubileumskomiteen

Jubileumskomiteen i Ørje Idrettslag ser slik ut:

Leder Sverre Stamnestrø, nestleder Jon Dehli, Øyvind Ruud, Elisabeth Øistad, Linda Heyerdahl Jensen, Lars Johansson, Stein Erik Fredriksen, Hanne Krogstad og Aase-Ragnhild Rørvik.

Dagens moderne julefeiring skiller seg ganske kraftig fra den julefeiringen man hadde her i landet i tidligere tider. Borte er det meste av overtroen. I stedet har vi fått den kommersielle julen med den amerikanske julenissen. Men spor av gamle tradisjoner har vi, og en som kan mye om gamle juleskikker og overtro, er Sven G. Eliassen, forfatter og historiker og en mester i å formidle lokal kulturhistorie på en folkelig måte. Og Eliassen slår fast at den gamle gårdsnissen har lite til felles med den kommersielle julenissen.

Nisser, troll og overtro

TEKST: ØYVIND OTTERSEN

Julen er vår største høytid, en kristen høytid hvor vi feirer Jesu fødsel. Juleevangeliet står sentralt i feiringen, og viktige symboler er Maria, Josef og julekrybben. Men vi har også den store, godslige julenissen som bor på Nordpolen. Han har langt, hvitt skjegg, rød lue og kappe. Vår nisse reiser med slede, anført av reinsdyret Rudolf, på vei til snille barn verden over. Julenissen deler ut gaver, slik de fleste av oss gjør i julen. I vår tid er julen blitt mer og mer kommersiell. Det er vel så mye en kjøpefest som en familiefest. Vår tids julenisse har lite til felles med den tradisjonelle gårdsnissen. Vår julenisse er den amerikanske varianten av St. Nikolaus, som levde i Lilleasia, dagens Tyrkia, 300 år inn i vår tidsregning.

Midtvintersblot

Her til lands har julefeiringen lengre tradisjoner enn den kristne høytiden. Da kristendommen kom til Norge rundt år 1000, var allerede det hedenske midtvintersblotet en etablert høytid.

– Det var en tid da folk feiret at solen snudde. I den forbindelse var det viktig å gi solen hjelp på sin vei tilbake. Derfor måtte ikke noe snurre rundt i julen; håndten, kvernhjul eller annet som kunne forstyrre solen på sin vei tilbake, sier Sven G. Eliassen.

– Kirkens menn våget ikke å ta fra nordboerne det gamle midtvintersblotet, og helt opp til våre dager har julefeiringen vært en blanding av hedenske, folkelige og kristne motiver.

Et avbrekk

Mange av de gamle juleskikkene lever ennå, men vi har i dag fjernet oss fra den tiden da julen var et viktig avbrekk i arbeidsåret. I dag skiller vi ikke så klart mellom arbeid og høytid. Vi spiser festmat hele året, og julematen står på bordet fra tidlig i november.

– I det gamle samfunnet måtte alt som skulle fortæres i julen lages til hjemme. Man la nesten like mye vekt på forberedelsene som selve julefeiringen. Og julematen skulle man ikke

smake på før på selve julekvelden, sier Eliassen.

– Konflikten mellom hedenskap og kristendom er personifisert i gårdsnissen, sier han.

– Gårdsnissen var haugbonden som en gang i førkristen tid hadde anlagt gården. Mange kalte gårdsnissen for tuftekall eller tomte. Men han hadde også andre navn. Betegnelsen nisse kom etter hvert også til Norge og ble knyttet til haugbonden.

Mange historier

Det er mange historier knyttet til gårdsnissen. I 1779 beskrev sogneprest Jacob Nicolaj Wilse i Spydeberg gårdsnissen Tomte-Gubben som «en liten gråkledt kæll med rau topplue og langt skjegg og trebånnær».

Tomte-Gubben var svært gammel, liten, langt under meteren, og inntørket og gul i ansiktet. Han var lodden over hele kroppen, kledd i grå vadmél og hadde knebukser og sid trøye. Fra andre kanter av Østfold er nissen enda mer konkret beskrevet. I Rømskog, for eksempel, finnes det mange observasjoner av nissen.

Død nisse på Idd

Alle visste at nissen fantes, men det var få forunt å treffe på ham. Derfor var det ganske oppsiktsvekkende da det etter sigende ble funnet en død nisse på Idd ved Halden så sent som etter annen verdenskrig.

– Frida, ei budeie på Øvre Holm på Idd, arbeidet på Store Holm. I 1948 så hun et slagsmål mellom to nabonisser. De sloss i en høysåte, skrek og slo og dro hverandre i hår og skjegg. En av nissene ble liggende igjen på valplassen, men krøp omsider hjem. Fem-seks år senere var en arbeidsmann på nabogården en tur oppe i skogen like ved. Det var tordenvær, og Frida så mannen komme løpende hjem. Sammen med husbonden løp han tilbake til skogen. Like etter kom legen, det skal ha vært doktor Brække. Etter en stund kom de tilbake med en bylt. De hadde funnet noe som lignet «en liten kæll», ille forbrent etter lynnedslaget. Doktoren skal ha uttalt at «dette er nægg'u'ke no' menneske!». Etter sigende skal

nissen fremdeles ligge på sprit på Patologisk institutt i Oslo, sier Sven G. Eliassen.

Temperament

Nissen hadde et voldsomt temperament. I utgangspunktet var han snill og var en del av gårdsdriften. Han stelte hestene og gjorde forefallende arbeid. Det var viktig å ha nissen på gården. Men om nissen ikke fikk det som han ville, kunne han bli rasende, og da kunne det gå vilt for seg. Blant annet forventet nissen å få julegrøt med smørøye servert på låven.

– Tjenestepiken på Rød på Kråkerøy ville spille nissen et puss. Hun la smørøyet under grøten. Da nissen fant grøten, så han ikke smørøyet. Han ble vill og slo i hjel den beste kua på båsen. Men så fant han smøret omsider, og da fikk han fryktelig dårlig samvittighet. Han gjemte den døde kua og gikk til nabogården og stjal ei ku som han plasserte på båsen til erstatning for den døde, sier Eliassen.

– En historie fra Hærland forteller om en bonde som ikke ville sette ut grøt til nissen. Sistnevnte svarte med å fylle tønna med juleøl full av sauemøkk.

Underjordisk

Nisser, vetter, huldrer og troll er underjordiske vesener og en del av gården. Noen av dem var tidligere folk på gården som etter sin død tok plass blant de underjordiske. Det var derfor en viktig tradisjon for folk i tidligere tider å stille pent med dauingene. Det skulle settes frem mat. Mange hadde dekket bordet for dauingene gjennom hele julehøytiden. Mange lot også nissen få sove i husets senger på julenatta. Selv lå menneskene i halm strødd utover kjøkkengulvet.

De underjordiske bodde nede i bakken og ga tydelig beskjed dersom menneskene gjorde det vanskelig for dem. Blant annet likte de ikke at menneskene jobbet sent. Da kunne de banke i veggene for å få slutt på arbeidet. De som trosset dette, kunne komme ille ut. For de underjordiske visste å gi menneskene harde represalier.

Aremark

Fra nyere tid fortelles det at nissen kunne være til stor plage på enkelte gårder. Derfor ville bonden bli kvitt ham.

– Det var tilfelle på Kollerød i Aremark, forteller Sven G. Eliassen.

– Der huserte nissen slemt, og mannen på gården visste ikke sin arme råd. Både i stall og fjøs var det urolig. Husdyrene skrantet og vantrivdes, uansett hvor godt de ble stelt. En dag kom et fantefølge til gårds. I følget var en finne som kunne litt av hvert. Han lovet å fordrive nissen, men han trengte et par uker. Tre torsdagskvelder på rad satte finnen ut alt som fantes av gryter og spann. På gårdsplassen laget han er forferdelig spetakkel. Etterpå kunne folk høre at det låt og gråt borte i stall og låve. Til slutt kom et helt nissefølge ut og gikk gråtende og tutende nedover veien og vekk fra gården. Etter den tid var det ingen nisse på Kollerød, sier Eliassen.

– Når nissen ble jaget fra gården, tyder det på oppløsning av tradisjonen. Den gode og omsorgsfulle nissen var blitt erstattet av en fiendtlig bråkmaker som måtte fjernes. Nissen var ikke lenger en del av gårdens historie. Et annet eksempel på oppløsning av tradisjonen var his-

torier om nisser med menneskelige trekk. Nisser som var glade i tobakk og brennevin. De bannet og svor og herjet rundt på gulvet.

– Nisser med slike laster er avvikere i forhold til gamle tradisjoner. Den gamle nissen mislikte banning og var en slags moralens vokter.

Åsgårdsrei

Folk i tidligere tider tok de underjordiske på alvor. Alt skulle gjøres etter strenge regler slik at ingen ble unødig provosert. Selve julenatten var således en skremmende natt der alt måtte gå riktig for seg. Noe av det mest skremmende julenatten var åsgårdsreien. Det var en flokk dauinger på vill ferd gjennom lufta. Disse skapte redsel og uhygge helt opp mot vår tid. Derfor holdt folk seg innendørs på julenatten. De beskyttet hus, stall, fjøs og uthus med tjærekors og skarpt stål over dørene. Samtidig ble det satt ut sopelimer og annen redskap. På den måten unngikk man at åsgårdsreien tok seg inn i fjøset for å stjele kalver de kunne ri videre på.

– En av dem som beskriver åsgårdsreien, er M.B. Landstad, som var sogneprest i Fredrikshald fra 1848 til 1859. Det er ikke umulig at Landstad kan ha møtt både vetter og åsgårdsrei i sitt prestegjeld, sier Eliassen.

Gårdsnissen

Gårdsnissen var et fast innslag på gårdene i gamle dager. Nissen var en temperamentsfull kar som blant annet sørget for å stelle hestene. Han hadde alltid en favoritthest som han stelte ekstra godt med. Noen ganger kunne han være slem og direkte vanskjøtte andre av bondens hester.

Det beste kornet til fuglene

Folk satte alltid opp det beste kornet til fuglene før jul. Så fulgte de nøye med på hvilke fugler som kom først. Var det småfugler, betydde det lykke. Kom derimot store fugler først i neket, varslet det dårlige tider.

Stål mot åsgårdsreien

For å holde åsgårdsreien vekk fra stall og fjøs ble det hengt opp skarpt stål over døra og satt ut sopelimer og annen redskap slik at de skremmende dauingene ikke skulle ta seg inn og stjele kalver.

Skyte inn julen

En vanlig tradisjon var å skyte inn julen. Det ble skutt for å rense luften for uønskede elementer.

– Mye kan tyde på at vår oppskyting av raketter nyttårsaften opprinnelig kommer fra den gamle tradisjonen med juleskyting, sier Eliassen.

– Julenatten var den mest skremmende i forholdet til de underjordiske. Men når julenatten var over, senket julefreden seg. Folk gikk i kirken og levde i fred og fordragelighet. I julen skulle folk samle krefter til året som kom. Og solen var på vei tilbake.

De gamle juletradisjonene ga seg mange utslag. Det overnaturlige med troll, vetter, huldrer og nisser er en side av julen. Mange ritualer i den forbindelse henger fortsatt igjen. Andre sider av julen har med mat og hygiene å gjøre. Vi skal ikke her komme inn på det. Mat og forberedelser til julemåltidene er en hel historie for seg. Selv i de fattigste tidene var julen en høytid hvor det ikke skulle spares på noe. Da skulle det spises og drikkes godt, og forberedelsene var omfattende og tidkrevende. Denne siden av de gamle juleforberedelsene kan vi komme tilbake til ved en senere anledning.

Flest ulykker tidlig på vinteren

Statistikken viser at det i vinterhalvåret er flest trafikkulykker i overgangen fra høst til vinter.

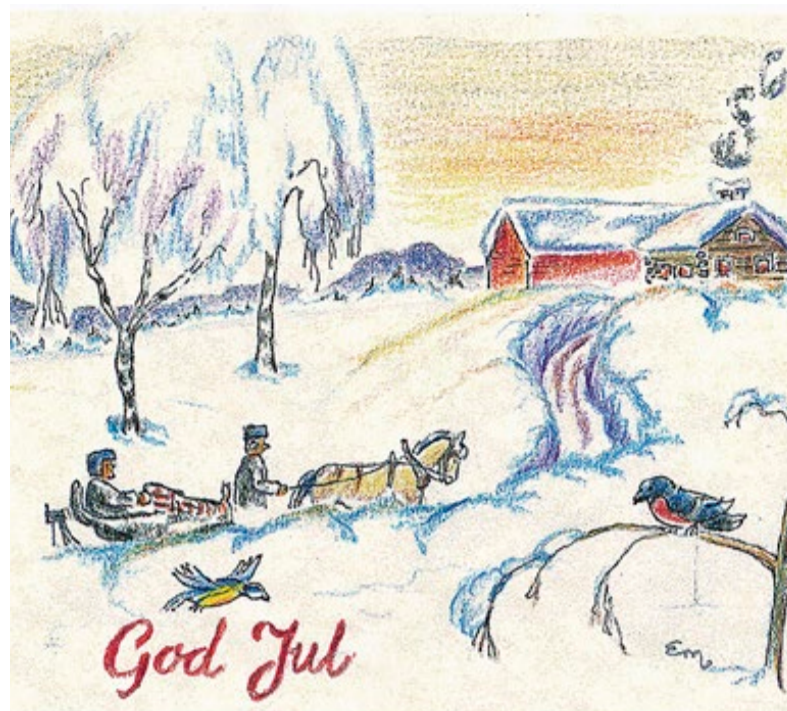
– Det kan virke som om vi trenger tid på oss til å justere både fart og kjørevaner til vinterforhold, sier avdelingsdirektør i Statens vegvesen Roar Midtbø Jensen.

De mest trafikkerte veiene brøytes først

Det er Statens vegvesen som har ansvaret for vintervedlikehold av riks- og fylkesveier. Selve jobben

utføres av forskjellige entreprenører. Hovedregelen er at de viktigste og mest trafikkerte veiene tas først.

– Selv om store ressurser settes inn, vil det alltid ta litt tid før alle veistrekninger er brøytet eller strødd. Brøytemannskapene kan ikke være over alt på en gang. Derfor er det svært viktig å tilpasse kjøringen etter føret slik det er der du ferdes. Og ikke glem at du kan oppleve forskjellige føreforhold selv på korte turer. Så vær på vakt, råder Roar Midtbø Jensen.

Juletreffestene vekker minner

På nettsiden til Østfold Historielag er det mye interessant å lese. Vi falt for en liten betraktning rundt juletreffestene, som snart er over oss her i Marker. Det er historielagets webredaktør Thorbjørn Koch som har gjort seg noen tanker rundt barndommens juletreffester:

Snart dukker det opp små, beskjedne annonser i lokalavisene: De inviterer til juletreffest! En gammel tradisjon som jeg i mitt enfold trodde var gått ut av tiden.

I en av disse annonsene står det at alle er hjertelig velkommen til enkel servering, og vi får samtidig vite at det blir loddsalg, utdeling av boller og brus og at julenissen kommer!

Så spørres det da om mor og far leser annonsene og tar avsted med barna. De små leser vel neppe aviser, langt mindre annonsesidene, i vår tid der andre medier og medievaner synes å råde grunnen alene.

Disse juletre-annonsene bringer meg vel 60 år tilbake i tiden, den gang jeg var en guttepjukk og opplevde den lokale juletreffesten som en tildragelse på høyde med selveste julekvelden. På forunderlig vis var jeg alltid vel vitende om tid og sted, og ventetiden var ulidelig lang, men fylt av forventning.

Så kom dagen: Vi samlet oss i det lokale bedehus, vi guttene iført passende antrekk, skjorte med slips, genser, nikker med tilhørende lange strømper og blankpusset sko, mens jentene stilte med sløyfe i håret og den aller fineste kjolen.

Midt i lokalet stod et stort juletre. Jeg kan ennå kjenne

granbarduften, se for meg småbordene med papirduker og kjenne varmen fra den svarte ovnen, som avgav en etter hvert nær ulidelig varme i det vesle lokalet.

Selv om vi visste hva som skulle skje, var spenningen og forventningen like stor hvert år: Julens sanger: Du grønne, glitrende tre, Deilig er jorden, høytlesning av Juleevangeliet, nissens ankomst gjennom sidedøra bak kjøkkenet og gangen rundt juletreet. Var jeg ekstra heldig fikk jeg holde hånden til en av jentene og særlig den av dem som jeg hadde et godt øye til.

Julenissen, jeg fikk aldri vite hvem som hadde oppgaven, men innholdet i gavene han delte ut var velkjent. Det samme hvert år: En pose med ett eple, én appelsin, to-tre karameller og noen tørre småkaker. Posen ble imidlertid mottatt med like stor glede og fryd hvert eneste år.

Nå er guttepjukken borte. Han eksisterer kun i en gammel manns minne. Den gamle mannen som lener seg fram i stolen for å få med seg TV-nyhetene: Mange trafikkdrepte, vulkanutbrudd et eller annet sted, flypassasjerer som venter og venter, sprengkulde på den amerikanske østkysten, drap, innbrudd ...

Sang vi deilig er jorden?»

Thorbjørn Koch

God nyhet til deg som er under 35 år og skal forsikre boligen din!

Forsikrer du boligen din hos oss i 2016, spanderer vi sikkerhetspakken vår på deg.

Pakken inneholder:

- el-kontroll, utført av sertifisert montør (forutsetter utbedret og godkjent anlegg)
- brannslukningsapparat (6 kilo, skum)
- tre seriekoblede røykvarslere med display
- brannteppe
- guidelight (rømningslys, nattlys og lommelykt i ett)
- personlig rådgiver

Tilbudet gjelder kontorene våre i Mysen, Ørje, Hobøl og Rakkestad.

Ring oss på 03100 eller se gjensidige.no/iaa

Gjensidige

Populær lysvandring

Henriette Strøm var en av flere hundre markinger som i et grått, vått og trist novembervær valgte å delta på lysvandringen rundt Helgetjern.

Flere hundre barn og voksne trosset ufyselig novembervær og ga seg i kast med årets lysvandring rundt Helgetjern.

ØVIND OTTERSEN, TEKST OG FOTO

Det var tredje gang lysvandringen ble arrangert. Noen deltakerrekord ble det ikke, men imponerende mange deltok, selv om regn og blåst møtte deltakerne. Det som startet i 2014 som en litt annerledes førjulsmarkering, har vist seg å samle markinger i alle aldre til et fint og sosialt arrangement. At man i tillegg får inn noen kroner til gode formål gjør det hele enda mer meningsfullt.

Lys og stemning

Med utgangspunkt i Marker Bo- og Service var det laget i stand en stemningsfull trasé rundt Helgetjern. Hundrevis av levende lys, små lommelykter, en grill med masse snadder og enda mye mer å kose seg med langs vandringsruten.

Regn og vind fikk arrangørene til å henge med nebbet – en stund. Folk strømmet imidlertid på, og smilet ble stadig bredere hos kultursjefen, Røde Kors, Frelsesarmeen, UKH, barnehagene, Speider'n,

Lions, fotoklubben, Jeriko, MOT, Hege Halvorsrud, frivilligsentralen, Marker-laget, orienteringslaget og alle de andre som hadde bidratt til arrangementet.

Godt fornøyd

– Jeg tror nok vi havnet på godt over tre hundre mennesker totalt. Det er vi fornøyd med, sa en lettet kultursjef Else Marit Svendsen etter at årets vandring hadde tatt plass i historiebøkene.

Deltakerne handlet villig vekk. Ikke minst fredslis, som barnehagene solgte til inntekt for Frelsesarmeen. Det ble også samlet inn julegaver, som Frelsesarmeen skal besørge videre til små og store som fortjener dem.

Årets lysvandring hadde et fyldigere program enn tidligere. Sansene ble utfordret, og det var god anledning til både å smake, lytte, føle og oppleve. Og helt gratis fikk deltakerne altså en dose norsk novembervær. Det siste taklet markeringene på en positiv måte. Vi verken hørte eller så noe som minnet om sure miner.

Vem kan segla för- utan vind?

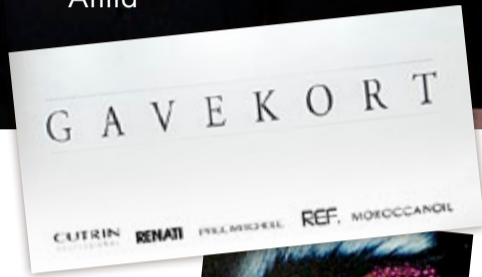
Et morsomt bilde fra Øymarksjøen rundt år 1900. Ombord er de staselig antrukket, men vind i seilene har de ikke. Foto: Ole Andersen Aasmundrud

KLIPPEKROKEN

FRISØR

Juleforberedelsene starter hos Klippe Kroken! Unn deg det beste. La oss ta oss av håret.

Kjøp et gavekort til noen du er glad i!

[Husk å bestille time i god tid før jull!]

STORGATA 46, 1870 ØRJE. 69 81 11 54

Marker
sparebank

Vi ønsker alle en riktig god jul og et godt nytt år!

Telefon 69 81 04 00 / epost@marker-sparebank.no
www.marker-sparebank.no / Du finner oss også på Facebook

AREMARK • MARKER • RØMSKOG • MOSS • RAKKESTAD

Helt til det siste var **Gudbrand Mellbye** en aktiv pensjonist med mange jern i ilden. Sin yrkeskarriere tilbrakte han i politietaten. I godt over førti år var han en respektert og avholdt lensmann i Aremark. I alle år etter krigen feiret Gudbrand og kona Liv jul som de fleste andre. Men julen vekket alltid spesielle minner for Mellbye. Under krigen feiret han jul tre ganger i tysk fangenskap.

Tre julaftener som tysk krigsfange

ØYVIND OTTERSEN, TEKST OG FOTO

Gudbrand Mellbye var 22 år høsten 1942. Han jobbet som lensmannsbetjent i hjembygda Trøgstad. Faren Nils Parr Mellbye var lensmann.

– Det var en del illegal virksomhet, blant annet flyktingetraffikk, i Trøgstad på den tiden. Både min far og jeg var involvert, om enn ikke som de mest aktive, sier Mellbye.

Høsten 1942 ble en jødetransport oppdaget på toget i Skjeberg. En grensepolitimann ble skutt, og en intens menneskejakt fulgte. Det endte tragisk. De arresterte ble skutt. Det viste seg at mannen som skjøt grensepolitimannen var fra Trøgstad.

Heinrichs

– Dermed rettet tyskerne sin interesse i retning Trøgstad. Ordføreren hadde satt opp lensmannen, altså min far, på en liste over upålitelige folk. Det endte med at både han og jeg ble arrestert. Det skjedde uten dramatik. Politimester Lindblom i Sarpsborg ringte og ba om et møte for å diskutere en tjenestesak. Lindblom og «der König von Halden», Hugo Friedrich Wilhelm Heinrichs, kom til Trøgstad og hentet oss 11. desember. Vi havnet på celle i Fredrikstad, og Heinrichs

drev iherdige avhør. Han lovet mer over nyttår når juleferien var over. Heinrichs var en fæl fyr. Han bedrev omfattende tortur, og han utførte mange av grusomhetene personlig. Men jeg var ikke blant dem som fikk spesielt hard medfart, sier Gudbrand Mellbye.

– Dine første tanker etter arrestasjonen?

– Dette var like etter Telavåg og andre episoder der tyskerne hadde vist at de ikke tok på folk med silkehansker. Det første jeg tenkte var «hva er det de har på oss». Etter avhør med Gestapo skjønte jeg raskt at jeg lå dårlig an. Jeg hadde ikke noe håp om å slippe ut, og jeg ble mer og mer klar over at det ville bli Tyskland-tur på meg. Særlig etter at jeg kom til Grini gikk det opp for meg at jeg ville bli sendt til konsentrasjonsleir i Tyskland. Flyktingtransport, nyhetsformidling og militær transport var aktiviteter som ga sikker Tyskland-tur. Jeg ble også ropt opp, men av en eller annen grunn, sannsynligvis helt tilfeldig, ble jeg aldri sendt nedover. Men det hang over meg som en usikkerhet hele tiden. Jeg vet hva som ville skjedd. Det var få som kom tilbake. Allerede den gang visste jeg at det ville kunne bety slutten for meg om jeg ble sendt nedover, sier Mellbye.

Henrettelser

– På Grini satt mange fanger. Vi hadde det etter forholdene ganske fritt. Jobbet og hadde sosial omgang. Jeg fikk mange venner på Grini. Men hele tiden hang usikkerheten over oss. Trøgstad-gutten som skjøt på toget i Skjeberg, satt på Grini. Den første tiden gikk han rundt som oss andre. Det så greit ut. Men plutselig ble han overført til Fallskjermen, avdelingen for dødsdømte. Norske leger skaffet difteribakterier som de forsøkte å smitte ham med for å få ham ut. Men smitten bet ikke på, og gutten ble en natt ført ut og skutt på Trandum.

– Disse transportene var uhyggelige. De skjedde alltid om natten. Vi hørte om dem, og vi oppdaget om morgenen at kamerater var borte. Transportene til Tyskland var også triste.

– Fryktet du noen gang henrettelse?

– Nei, det falt meg aldri inn. Men Tyskland var hele tiden en trussel.

Til Fornebu

I mars 1944 ble Gudbrand Mellbye overført fra Grini til fangeleiren på Fornebu. Det innebar en friere og lettere tilværelse.

– Det var det reneste lotteri hvor

– Den første julen i fangenskap tilbrakte jeg på celle i Fredrikstad. Det var lite trivelig, og usikkerheten var stor. Noe bedre var det på Grini året etter. Julen 1944 var den beste av krigsjulene. Da var jeg på Fornebu. Det var en jul i forventningenes lys, sier Gudbrand Mellbye. Her et bilde fra yngre år hentet fra Bjørn Andersens bok «Lensmannen – Gudbrand Mellbye og aremarkinger han møtte».

vi havnet. Lærerne, for eksempel, ble sendt til Kirkenes. Jeg kom til arbeidsleiren på Fornebu, og det viste seg som et bra sted. Jeg var der til krigen sluttet. Maidagene i 1945 var spennende. Vi visste ikke hvordan tyskerne ville reagere på kapitulasjonen. De hadde mange mann og mye våpen. Lettelsen var derfor stor da det gikk som det gikk.

Fra Fornebu gikk turen til Grini for å hente mine eiendeler. Så overnattet jeg hos familie i Oslo før det bar rett på jobb ved lensmannskontoret i Trøgstad. Jeg husker at det å ligge i ordentlig seng var et problem. Det var både for mykt og for varmt.

– Etter noen måneder ble jeg beordret av Fylkesmannen til tjeneste som lensmann i Aremark. Jeg giftet meg med Liv 30. september 1945, og vi ble aremarkinger begge to.

Tre julaftener

Gudbrand Mellbye tilbragte tre julaftener i tysk fangenskap. Det har gitt minner, om enn ikke de beste.

– Den første julen, i 1942, var ikke noe særlig. Da satt jeg på celle i Fredrikstad og hadde mange tanker i hodet. Det var ingen hyggelig feiring. Jeg husker at jeg tenkte at dette kunne bli min siste jul. Men julen var likevel et lite avbrekk i rutinene. Vi fikk en juleglede og

sukkertøy og sjokolade fra Brynhildsens Fabrikker. Dessuten et julehefte og en andakt fra sogneprest Frøyland. Julemiddagen besto av lutefisk, smeltet smør, saft og vann og et knekkebrød. En julepakke med hilsen hjemmefra var det store høydepunktet den julen.

Far løslatt

– Året etter, på Grini, var det annerledes. Jeg har faktisk en del hyggelige minner derfra. Ikke minst at min far slapp ut til jul det året. Tyskerne viste storsinn den julen. De tillot at fangene fikk pakker på inntil to kilo. Vi fikk til og med sende brev hjem om dette. Men systemet sviktet, og pakkene hopet seg opp i leiren. Tyskerne på sin side feiret jul så det forslo. Jo høyere opp i gradene jo mer fyll. På brakkene jobbet vi med utsmykning til jul, og det ble etter forholdene ganske trivelig.

Vi fikk hirsegrot på julaften. Matlukten dominerte på brakkene, for noen hadde klart å få seg en fleskebit i julepakkene hjemmefra. Brakkene ble låst på julaften, og feiringen foregikk i hver brakke. Tyskerne ga oss lov til å få inn instrumenter, og det ble både sang og musikk. Otto Nielsen var en av dem som underholdt sine medfanger.

Sigurd Evensmo

En hyggelig opplevelse denne julen var da Sigurd Evensmo ble løslatt. Han bodde, som meg, på brakke 10. Evensmo leste et dypt, menneskelig og varmt dikt mens han var uvitende om at han skulle løslates. Alle kjente Evensmo, og alle visste at han kunne bli skutt som de andre Englands-farerne fra 1942. Det var derfor en underlig og dramatisk opplevelse å se ham løslatt foran øynene våre, sier Mellbye.

Forventninger

– Den tredje julen i fangenskap, på Fornebu i 1944, bød faktisk på et trivelig juleselskap. Det var også en jul i forventningenes lys. Både vi og de hjemme visste hva som foregikk, og det var ikke lenger den samme spenningen som de foregående julaftener. Selv om savnet av friheten, familie og venner var stort, ble det en ganske fin julefeiring på Fornebu. Jeg fikk til og med besøk av Liv denne julen, sier Mellbye, som feiret jul mer enn seksti ganger etter den siste krigsjulen.

– Men ingen av dem er spikret i minnet på samme måte som de tre julene i fangenskap, sier han.

Liv og Gudbrand Mellbye ble begge boende i Aremark resten av livet. Gudbrand døde 12. juni 2009. Liv døde 21. juni 2014.

Førjulshølg

på Ørje!

LØRDAG 26. NOVEMBER

Julegateåpning med julemarked

Kl. 11–16: Tradisjonelt julemarked i Storgata med salgsover hvor du bl.a. får kjøpt julekaker, smultringer, julenek, fuglemat, kanelboller, falukorv, vaffer, sveler, håndverksprodukter, egenproduserte julegaver, lodd, kalendere med mer. Salg av mat og drikke.

Speiderne slår leir. Frelsesarmeens julegryte. Juleverksted for barna i Bruktbutikken. Boklansering: Cathrine Rød Gundersen.

Kl. 13: Minikonsert med Trygve Skaug.

Kl. 14.00: Solan og Ludvig - Jul i Flåklya. Gratis kino på Marker Rådhus. UKH selger popcorn, godteri og brus. Forestillingen er sponset av Marker Kommune.

Kl. 15.30: Nissetog med Gråtass i teten. Små og store inviteres til å ta på seg nisseklær og bli med i nissetoget rundt i Ørje Sentrum. NB! Start ved Rådhuset.

Kl. 16.00: Julegrana tennes på Torget. Velkomsthilsen ved Presidenten i Lions Club Marker Arne Østbye. Varaordfører Finn Labråten tenner lysene. Andakt ved Runo Lilleåsen. Gang rundt juletreet. Utdeling av gratis poser til barna.

Arrangør: Lions Club Marker i samarbeid med MOT / Marker Kommune og Ørje Handelsstand.

LØRDAG 26. NOVEMBER

Julemesse

Kl. 12–16: Marker Bo- og Servicesenter. Salg av julegrøt, smultringer, kaffe, julebaker og julegaver. Det blir åresalg og flotte gevinster. Underholdning.

LØRDAG OG SØNDAG

Kjøp kunst i alle prisklasser fra private hjem!

Stor utstilling av bilder på Galleri Ørje Brug lørdag 26. og søndag 27. nov. kl. 11–15. Priser fra kr. 100. Betal med kort, Vipps eller kontant.

Arrangør: Venneforeningen Haldenvassdragets Kanalmuseum

SØNDAG 27. NOVEMBER

Julemesse på Ørje Brug

Kl. 11–15: AKTIVITETER for store og små. MarCanto synger julen inn. SALG av masse rart som hører julen til, og ikke minst julekaker, julebrus og julekaffe! Men fremfor alt et hyggelig samvær! Her selges håndlagde stearinlys! Pykende fersk julebaker! Varme strikkeluer og tøfler til ute- og innebruk! Og ikke nok med det: Kranser til pynt og til glede! Julenek til dompap og meis! Bøker om julen; dens mysterier og historier! Tekstiler av ymse slag og vakre trearbeider! Hjemmebakt flatbrød, lefser og brød! En frydefull blanding av juletrepynt til hjemmet, til venner og slektninger!

Barna kan bake-bake pepperkaker! Én kilo pepper, Morten Skognust eller høre små julehistorier bli lest og fortalt! Julegaver i alle prisklasser! Kort kan lages av de små.

Ta med familie, alle barna, venner og bekjente – så tjuvåpner vi Markers egen julekalender!

Arrangør: Kanalmuseet i Ørje, i samarbeid med utallige flittige Markinger!

SØNDAG 27. NOVEMBER

Lysmesse i Ørje Kirke

Kl. 17.00. Arrangør: Marker Speidergruppe.

HJELP OSS Å LAGE

Ørjes egen Pepperkakelandsby!

Barn og voksne oppfordres til å levere inn sitt bidrag til Pepperkakelandsbyen i Bruktbutikken. Alle innleverte bidrag fra og med fredag 25. november til fredag 16. desember er med i trekningen av fine premier.

Vil du ha lokale butikker i morgen, bruk oss i dag.

Velkommen til en hyggelig julehandel!

HUSK! Søndagsåpent på Ørje

11. og 18. des. kl. 13–17!

Hilsen Ørje Handelsstand: Anonby Gård, Bakergården, BilExtra, Coop Prix, Eggen Blomster, Enogfart'n, Family Sport Club, Gjensidige, I Gros Hage, Marker Sparebank, Nilsen Sport og Elektrisk AS, NorgesFor Øst, O.Mosbak AS, Rema 1000, Sentrum Farge og Gaver, S-Laget Bruktbutikk, Slusebyen Data, Circle K, Byggeriet, Ørje Dyreklinikk, Ørje Fotterapi.

Stort utvalg i julegaver

Klokker, smykker, kjøkkenartikler og stort og smått til jul. Og selvsagt alt en fargehandel kan by på.

Nytt teppe til jul? Godt utvalg i salongtepper og løpere

SENTRUM
FARGE OG GAVER

Malermester og gullsmed

TELEFON 69 81 14 70. STORGATA 56, 1870 ØRJE
VIDAR@SENTRUMFARGE.NO

Linn Charlotte Klund fra Marker og kjæresten **Paul Lübbe** fra Tyskland er i gang med sitt store eventyr – en jordomseiling i seilbåt. Akkurat nå er de landkrabber og fortsetter med bil.

De spektakulære Andesfjellene

Etter at vi la ut på tur har ikke naturen sluttet å overraske med sine mesterverk. Tvert imot har den overgått seg selv. Det begynte med fossen i Trinidads dype regnskog og fortsatte med Grenadas «Seven Sisters Waterfalls». Listen av spektakulære fosser skulle nå toppes av Sør-Amerikas fantastiske «Las Cascadas».

Som hentet fra kulissene til en film.

Mens vi kjørte langs elva prøvde vi å få et glimt av noe spennende mellom trærne på motsatt side, men lite tyda på at det skulle ligge noen turistattraksjon rundt hjørnet. Et hjemmesnekra skilt viste oss veien til parkeringsplassen, eller rettere sagt en stor eng, som var tom for kjøretøyer og folk helt til vi kom. Klart vi stussa litt, men siden flere lokale hadde roset stedet opp i skyene, kunne det neppe være førsteinntrykket det kom an på.

Fantastisk skue

Så gikk ferden innover i regnskogen der vi gikk mellom mosegrodde kampesteiner, urgamle trær, omringet av lianer og orkidéer, og i tillegg kryssa bekker og juv underveis på stien. På de bratteste stedene hadde noen festa robuste tau til fjellveggen, og var stigningen uoverkommelig, kunne vi ved hjelp av en gammel trestige ta oss videre.

Lyden av noe stort lå i lufta. Da vi kom opp den siste stigen, stod vi foran det råeste naturen så langt har vist oss. I tretti meters fritt fall stupte vannet ned fjellveggen i et sprutende fyrverkeri og endte opp i et basseng som i tidens løp hadde gravd seg dypt og rundt. Det minnet mer om et menneskeskapt boblebad. Og best av alt – vi hadde hele paradiset for oss selv.

Ingenting er vel bedre enn å finne slike bortgjemte perler, fremfor å traske i turoperatørers

fotspor der alt er tilrettelagt (noe vi nok en gang skulle få bekreftet i Peru litt senere).

Faretruende juv

Mens Paul på sin side hadde fått seg en real klatretur under den nervepirrende aksjonen i toppen av masta på Atlanterhavet, var det nå Linn Charlottes tur til å kjenne adrenalinet. Paraglidingen hadde vel gitt mersmak, og opp på den tvilsomme «brua» bar det. Hadde det ikke vært for at det kollapsede treet skifta fasong, ville det gått mye smidigere. Men da den furete stammen gikk over i en glattere og oval fasong, var det umulig å få ordentlig fotfeste, og det var for sent å snu ...

Med seks meter ned til det faretruende juvet og fire-fem meter igjen til mål, var det bare å stenge omverdenen ute og åle seg fram på beste måte. I det øyeblikket kjentes én meter ufattelig langt ut, men «fright, fight or flight»-hormon nummer én var en dyrebare hjelper, og endelig hadde ho fast grunn under bena igjen. Phew! Etter uforglemmelige timer med klatring og bading i naturens eget spa vendte vi tilbake til sivilisasjonen. Det var som om tida hadde stått stille.

Isbreen Cayambe

Ikke langt fra ekvator ligger isbreen Cayambe, som var neste mål på lista. Veien opp til vulka-

nen, som breen hviler på, var en eneste bratt serpentinerløype. De fleste bilene ble stående å spole i grusen underveis og måtte kaste inn håndkleet, men Jeep'en holdt koken, selv i den stadig tynnere lufta.

Da vi gikk ut av bilen oppe på 4.700 meter, slo kulda i mot oss. En porsjon suppe på kroa varmet godt i skrotten og vi følte oss pigge og forventningsfulle til å ta fatt på klatreturen oppover i fjellet. Lettere sagt enn gjort. Utsikten og høyden tok bokstavelig talt pusten fra oss, og det føltes som om alt som het kondis og koordinasjon var borte.

Vi snublet oss gjennom det uberørte terrenget uten å vite akkurat hvor vi skulle, helt til vi hang oss på en gjeng som fulgte sin egen løype. Etterhvert kom vi til hektene og fikk opp tempoet oppover den bratte, steinkledte skråningen der vi måtte ta både bein og armer fatt.

Panoramautsikt

Belønningen da vi ankom toppen var panorama-utsikt over frodige teletubbiedaler og ikke minst isbreen som lå badet i sol og så ut som et gedigent neonlys eller et lysende utenomjordisk fartøy. For ikke å glemme den smaragdgrønne lagunen som ved første øyekast fristet til et bad, men straks avslørte at badetemperaturene 5.000 meter over havet ikke er noen høydare.

Hele scenariet var magisk, rett og slett. Når vi ser nedover, forsvinner de steile fjellveggene nærmest under nesa på oss, og løfter vi blikket oppover feier skydottene over himmelen i et usedvanlig høyt tempo.

Mens den krystallklare isen knirka i voksesmerter, ga den blikkstilte lagunen i smørøyet av det grå fjellområdet uttrykk for hvor gudsforslatt stedet er. Da vi nærmet oss isen, hang sovelukta i lufta, og en dristig avstikker langsmed isskråningen på fjellknausen sikret oss en king size isbit til å piffe opp groggen med. Stedet var så imponerende at Paul straks grep sjansen til å organisere en ny tur med en gjeng backpackere som gjerne takket ja til en eksklusiv offroad-tur, etterfulgt av guidet vulkanhiking. Denne gang vassing – eller dukkert for de mest hardbarka – i det grønne vannet. Etter dagens hardcore høydetrening ble utflukten avrunda med whisky on the rocks med stor R.

Hvorfor så kaldt?

Noen av leserne stusser kanskje på hvordan det kan være så kaldt omkring klodens mest tropiske breddegrader. Temperatursvingningene på disse trakter er så til de grader merkbare, noe som først og fremst påvirkes av om man befinner seg høyt eller lavt i Andesfjella, eller nærheten til kysten.

Mens vegetasjonssonene ellers på kloden blir definert av beliggenhet i forhold til breddegrad, skifter Andes-klimaet fra tropisk varme til arktisk kulde i løpet av noen titalls kilometer. Eksempelvis var enkelte steder i Ecuador stort sett grå og tåkelagte, med løvetann, kløver og beitende svart-hvite kuer på enga, samt 12 grader i lufta, noe som snarere ga oss assosiasjoner til Europa.

Kystbyen Lima var derimot ingen kald fornøyelse, selv om den også var lulla inn i en blanding av tåke og eksos som la seg som et tjukt, grått teppe over denne mindre pene hovedstaden.

Besøk fra Oslo

Snart skulle vi få besøk fra Oslo. Et vennepar skulle bli med oss et par uker, noe som innebar at smått og stort måtte skvises inn under presentasjonen på taket slik at Magnus og Christina kunne innta baksetet. Først gikk turen til Nazca-linjene, som med sitt ukjente opphav har sørget for en verdensomspennende debatt. Ingen har fasiten på konstruksjonen av de enorme

Sola får toppen av isbreen til å skinne. Det var litt av en atmosfære oppe på 5.000 meter over havet.

figurene og trapesene i sanda, som på grunn av det tørre klimaet har forblitt likedan gjennom århundrenes løp. Tyskeren Maria Reiche dedikerte sitt liv til forskning på fenomenet. Det verserer en rekke teorier. Noen mener vesener fra en annen planet står bak, mens andre hevder det er en konspirasjon fra peruanske myndigheters side for å tiltrekke seg turister. Uansett er det et skue verdt å få med seg.

Gjennom vinduene til et småfly fikk vi muligheten til å se mysteriet fra fugleperspektiv. I tur og orden sirkulerte vi over edderkoppen, kolibrien, apekatten, ørnen og hvalen. Apropos hval, åssen visste folk i innlandet at et pattedyr som hører hjemme i havet overhodet eksisterte?

Deretter stod linjene for tur – flere kilometer langstrakte, vannrette linjer som borer seg gjennom sanda. Her hersker nøye presisjon, og man kan spørre seg hvordan resultatet kunne bli såpass bra uten tekniske hjelpemidler som kamera, fly eller helikopter. Ingen tvil om at det må ha vært et særdeles tidkrevende og omfattende prosjekt.

Kuldesjokk

Etter kun en halv dags kjøring parkerte vi ved en liten bekk midt i det åpne steppelandskapet, som så ut til å egne seg ypperlig til camp for natta. Skal love vi fikk oss et lite sjokk da vi åpna dørene og kjente Andes-klimaet på kroppen. Overgangen fra den stekende ørkensola på for-

middagen til rundt 15 grader var brutal, og verre skulle det bli utover natta. For oss, som hadde humpet avgårde på den øde, svingete veien der landskapet stort sett hadde vært likt, var det nærmest uforståelig.

Da en patruljebil passerte, fikk vi imidlertid greie på at vi befant oss på rundt 4.000 meters høyde! Det var med andre ord på høy tid å få i gang bålet før kulda satte inn for fullt. Ved var ikke vanskelig å finne, men det skortet på oppfyringsmateriale, og tennvæske er for øvrig ikke å oppdrive her til lands, kun ren sprit som liksom skal gjøre samme nytten. Ei lamaruke gjorde derimot susen, og fire hutrende kropp-er krøp sammen rundt bålet. Ulltøy til tross, uten ordentlige soveposer ble natta en iskald fornøyelse, og neste morgen våknet vi til rim på teltduken og is på bekken. Brrrrr!

Machu Picchu

Ferden fortsatte dypere in i Andesfjellene, og da vi en sen aften i måneskinn hadde slått opp teltene mens middagen stod og putra på bålet, kunne vi legge planer for morgendagens tur opp til den sagnomsuste inkabyen Machu Picchu. Neste morgen la vi ut på en to timers gåtur til byen Agua Calientes, som er selve inngangsporten, hvor også billettsalget finner sted. Siden turen hit hadde gått trått, og den videre veien oppover var enda brattere, bestemte vi oss for å ta bussen opp til ruinene for å spare både krefter og

Det måtte kreative metoder til for å få liv i bålet.

tid til hjemturen. Motet ble likevel tatt fra oss da vi så prislappen på bussen og inngangstariffen.

Vel oppe på toppen av fjellet ble vi mot alle odds ikke revet med av stedets høytidelighet. Paul var ikke sen om å slå fast at dette var en form for Disneyland. Etter å ha sett TV-reportasjer og plakater hos utallige turarrangører i forkant følte det nesten som om man allerede hadde fått med seg det som var å se. I tillegg bidrar besøksantallet på over to tusen per dag, samt stramme reguleringer i form av forbud mot mat og drikke, til at man snarere har inntrykket av å være i et museum enn i en autentisk gammel inkaby.

Plenen er kortklippet, og overalt er det skilt på veggene som forteller hvor man skal og hva man ikke har lov til. Likevel er utsikten over det dramatiske fjellandskapet enestående.

Da vi omsider hadde tilpassa oss regelhierarkiet, var det selvsagt en opplevelse å strene gatelangs blant miniatyrhusene og gruble over hvordan indianerne – uten kjennskap til hjulet – kunne grunnlegge en by i denne høyden, fullstendig uavhengig av forsyninger utenfra. De hadde gårdsdrift, rikelig med vann, ett kloakksystem og ikke minst lamaene sine, som leverte ull og kjøtt. That's it.

Da vi timer senere vandret hjemover, var konklusjonen noe å la: Fin opplevelse, men hakket oppskrytt.

Linn Charlotte og Paul

Kolibrien. Ingen har svar på hvordan, når, hvorfor og ikke minst hvem som lagde tegningene i ørkenen.

Christina på et av verdens mest kjente steder, Machu Picchu.

Mekonomen

Vi gjør BilLivet enklere

- » Stor og moderne bilforretning ved E18 i Ørje
- » Forhandler av Renault og Dacia
- » Salg av nye og brukte el-biler
- » Renault og Dacia merkeverksted
- » Skifte av bilglass
- » EU-kontroll
- » Henteservice
- » Mekanikere med lang erfaring
- » Alt til konkurransedyktige priser

Timebestilling: 69 81 28 00

Kilbusvingen 2, 1870 Ørje
 odd.vikeby@bilkonsulent1.no
 Telefon 69 81 28 00
www.bilkonsulent1.no

Derfor ble Avisa Grenseland født

I den aller første utgaven av Avisa Grenseland i 2006 ble ordførerne i Aremark, Marker og Rømskog spurt om hvorfor de ville bidra til utgivelsen av avisen. Dette svarte de den gang:

Tore Johansen, Aremark:

– Grunnen er enkel – vi vil stå sterke sammen for å forbli egne, selvstendige kommuner. Vi må skaffe oss robusthet for å stå imot og være styrket i forhold til regiondebatten. I tillegg får det lokale næringslivet en ypperlig mulighet til å markedsføre seg – og fortelle lokalbefolkningen at de finnes og hva de driver med.

Stein Erik Lauvås, Marker:

– Debatten henger igjen. En avis er et forsøk på å bidra til bedre kunnskap og kjennskap til hverandre. Også med tanke på handel, industri, service og næringslivet generelt. Den skal ta for seg lokale ting – både stort og smått, privat og offentlig. Næringslivet skal kunne profilere seg.

Kari Pettersen, Rømskog:

– Slik kan vi presentere samarbeidet de tre kommune har og få folket med på det. Bygdefolket skal få vite hva vi driver med og forstå hvor stort samarbeidet egentlig er. Gjennom for eksempel kulturkalender kan folk få med seg ulike tilbud som finnes, for det skjer faktisk mye rundt om i distriktet.

De tre avsluttet med følgende:

– Siden vi har et stort samarbeid er det viktig for oss at våre innbyggere skal få bedre kjennskap til hverandre. Vi skal gå sammen for å få til noe – og skape felleskap. Vi ser også et stort behov for lokalstoff i kommunene. En lokalavis for hele bygdefolket er den eneste måten å komme ut på.

Stylish
 velværehjørnet

**OUTLET
 BORDERSHOP**

VIPPEEXTENSION – NEGLER – VOKSING
 MANIKYR M/GELÉLAKK
 FARGING OG FORMING AV BRYN

Timebestilling på telefon 91 86 17 15.

Bestilling også via Facebook: Stylish velværehjørnet
 Man–fre 11–18

OUTLET FOR KLÆR OG SKO

Priser 50–70 prosent under vanlige priser

Kun nye/ubrukte varer

Merkevarer og unike plagg for damer og herrer

Også noe til barn

3
 under samme
 tak

SOL STUDIO

Man–fre 7–22. Lør 9–20. Søn 9–22

Tre rom med fire senger

To enkeltrom og et rom med to senger
 Myntautomat

Satser på bil i Ørje

De har vokst opp i Rødnes, men har ikke bodd i Marker siden de var ungdommer. De er gamle kompiser, begge heter Vikeby og er i slekt langt uti. Nå satser Sten Olav og Odd på bilsalg og bilverksted i Ørje.

ØVIND OTTERSEN, TEKST OG FOTO

De to har kjøpt Bilkonsulent1 på Kilebu i Ørje. Morten Teig bygget opp bilforretningen og verkstedet til å bli en solid og moderne bedrift. Nå har han valgt å trekke seg tilbake. Da forretningen ble til salgs, slo Vikeby-guttene til.

– Vi har begge lang erfaring, og da denne muligheten dukket opp, kunne vi nesten ikke si nei. Det er ikke ofte at bilforretninger er til salgs, og det til og med på hjemstedet vårt, sier Sten Olav Vikeby.

Masse erfaring

Odd Vikeby flyttet tidlig til Mysen og har bodd der siden. Han har 31 års fartstid hos Opel, og det kommer godt med når han nå skal være kundemottaker og verksted-ansvarlig. Verkstedet er tilknyttet Mekonomen, et godt merkenavn i bransjen.

– I tillegg har vi tre rutiner

mekanikere og et stort og moderne verksted, sier han.

Sten Olav Vikeby flyttet også ut fra Rødnes vest. Han har de siste seksten årene bodd i Oslo og på Lørenskog. Siden 2005 har han drevet Akershus Elbil. Nå skal elbil-salget bli en del av virksomheten på Ørje.

– Bilkonsulent1 er forhandler av Renault og Dacia. Dessuten skal vi importere elbiler fra Europa. Vi skal selge både ny og brukt elbil. Spesielt satser vi på Nissan Leaf, Kia Soul, VW e-Golf og Opel Ampera-e. Selvsagt skal vi også selge hybridbiler, sier Sten Olav.

Gleder oss veldig

Bilkonsulent1 har de siste årene solgt godt med nybiler. Spesielt etter at man ble forhandler av Renault og Dacia.

– Vi ønsker å fortsette den gode utviklingen. Vi har mange lokale kunder, og vi satser på å tiltrekke oss kunder utenfra. Dessuten er

Odd (t.v.) og Sten Olav Vikeby vokste opp i vestre Rødnes. Nå er de tilbake i Marker som nybakte eiere av Bilkonsulent1. – Vi gleder oss veldig til å komme skikkelig i gang, sier de to.

hyttefolket potensielle kunder. Vi håper og tror at mange vil benytte sjansen til å utføre verkstedtjenester mens de koser seg på hytta.

Bilkonsulent1 har i dag sju ansatte fordelt på de to avdelingene.

– **Nærheten til Sverige kan by på utfordringer?**

– Det er en myte at det er bil-

ligere å reparere bil i Sverige. Vi har flere kunder som forteller at de har prøvd begge deler. Vi er fullt ut konkurransedyktig på pris. For ikke å snakke om kvalitet. Nærheten til Sverige er ikke noe vi bekymrer oss for, sier de to Vikeby-gutta, som gleder seg stort til å komme ordentlig i gang.

Ribbe, pinnekjøtt, lutefisk – grønnsaker, frukt, snadder. Og selvsagt alle de viktige detaljene som gjør julen til en fest.

Uansett hva som frister – det du trenger til jul, finner du hos Coop Prix Ørje.

Butikksjef Besart Kurta ønsker alle velkommen til en hyggelig og lønnsom julehandel hos Coop Prix Ørje.

**Gjør julehandelen hos Coop Prix Ørje!
Lave priser. Alltid.**

Åpningstider

Mandag–fredag 8:00–22:00

Lørdag 8:00–20:00

Søndag stengt

Telefon: 69 81 20 50. E-post: orje.prix@coop.no

**coop
prix**

MARKER KOMMUNE

• *Vi ønsker alle
våre innbyggere en
riktig god jul
og et godt nytt år!*

Stell godt med juletreet

For å ha lengst mulig glede av juletreet er det en del enkle tiltak som kan gjøres.

Treet må akklimatiseres. Et tre som har stått ute i frost, må få en gradvis tilvenning til inneklimateet. Før treet tas inn i stuevarmen, bør det oppbevares på et skyggefullt og kaldt sted. Hvis det er mulig, sett det i garasjen eller kjelleren. Da kan treet tine opp hvis det har vært frosset.

Klipp av eventuell emballasje så greinene får rette seg ut. Sag en tynn skive, to-tre centimeter, av roten den før treet settes i juletrefoot med vannbeholder. Det gjør det lettere for treet å ta opp vann. Etterfyll med kaldt vann. Om det har noen effekt å blande holdbarhetsmiddel, sitronbrus eller noe annet i vannet, er det ulike meninger om. Det viktigste er at treet har tilgang på friskt vann.

Unngå å plassere treet for nær

varmekilder. Kort sagt behandles juletreet slik en gjør med vanlige snittblomster.

Still krav til kvalitet

Synet på hva som er et pent juletre, varierer fra person til person; stort eller lite, bredt eller smalt, gran eller furu. Valget er ditt. Men uavhengig av dette bør du se etter følgende:

At fargen er ensartet med tett og fyldig nålsetting. Det bør være et naturlig forhold mellom høyde og bredde. Bredden skal ikke være større enn høydenreet skal smalne jevnt av mot toppen.

Greinkransene skal være jevnt fordelt, uten for stor avstand. Treet skal virke tett og fyldig, ha rett stamme og bare ett toppskudd. Treet skal være symmetrisk med jevn fordeling av greiner rundt hele treet. Det skal ikke forekomme brukne eller døde greiner.

Julegavene vi drømmer om

- Bærbar PC
- Nettbrett
- Mobiltelefon
- Tilbehør

SluseByen D@ta AS

Tvillinggata 1 Ørje. Tlf. 69 81 20 15. E-post: post@slusebyendata.no

Det skjer i Marker

23. NOVEMBER TIL 21. JANUAR

NOVEMBER

ONSDAG 23.

Turkafé på Marker Bo- og Servicesenter hver onsdag før jul kl. 16. Her blir det både fysisk aktivitet og sosialt samvær.

Kino i Marker rådhus. Kl. 18 vises «Snekker Andersen og Julenissen». Kl. 19.30 vises «Fabeldyr og hvor de er å finne».

TORS DAG 24.

Frivilligsentralen arrangerer **bowls i rådhuset** kl. 16.

Tjukkasgjengen inviterer til en hyggelig spasertur rundt i Ørje. Fremme møte på rådhuset kl. 18.

Kafékveld med sang og bevertning i Filadelfia Ørje kl. 18.30.

LØRDAG 26.

Åpen gård fra kl. 12 på Dahl besøks-gård i Rødenes vest. Møt mange dyr og ri på hest og esel.

Julemesse på Marker Bo- og Servicesenter kl. 12.

Salgsutstilling av grafikk, malerier og akvareller på Ørje Brug kl. 11-15. Du kan levere bilder du ikke ønsker lenger, og du kan bytte og selge.

Julegateåpning med Julemarked i Ørje sentrum kl. 11. Arrangementet varer til kl. 16. Arrangører: Ørje Handelsstand, Marker Lions og Marker kommune.

Gratis kino i Marker rådhus kl. 14. «Solan og Ludvig – Jul i Flåklypa». UKH selger popcorn, brus og godteri.

Nissetog etter kinoforestillingen, cirka kl. 15.30 fra rådhuset til torget der julegrana tennes.

Julegrana tennes på Ørje torg kl. 16. Tale ved varaordfører og prest og deretter gang rundt juletreet. Poser til barna.

SØNDAG 27.

Julemesse på Ørje Brug kl. 11-15. Salg av det som hører julen til, hjemmebakst, trearbeider, strikkearbeider, julebrus og julekaker.

Salgsutstilling av grafikk, malerier og akvareller på Ørje Brug kl. 11-15. Du kan levere bilder du ikke ønsker lenger, og du kan bytte og selge.

Håndball i Markerhallen: Ørje IL damer spiller mot Ås IL kl. 12.

Åpen gård fra kl. 12 på Dahl besøks-gård i Rødenes vest. Møt mange dyr og ri på hest og esel.

Lysmesse i Ørje kirke kl. 17. Arrangør er Marker Speider.

MANDAG 28.

Seniordans i Marker rådhus kl. 17.

TIRSDAG 29.

Siste dag av utstillingen i Marker bibliotek med kunst av den avdøde kunstneren Rune Olsen fra Rygge.

Strikke kafé på biblioteket kl. 12-14.

ONSDAG 30.

Kulturskolens julekonsert i Marker rådhus kl. 18. Først opptre aspirantene og instrumentelevene. Deretter blir det dans og diverse fra UKH.

DESEMBER

TORS DAG 1.

Frivilligsentralen arrangerer **bowls i rådhuset** kl. 16.

Tjukkasgjengen inviterer til en hyggelig spasertur rundt i Ørje. Fremme på rådhuset kl. 18.

SØNDAG 4.

Julestemning med Sound of Sisters. To konserter i Marker rådhus, kl. 16 og kl. 19.

TIRSDAG 6.

Julemesse på Tunet Dagsenter kl. 10-14.

Møt ordfører Kjersti Nythe Nilsen på biblioteket. Alle er velkommen til en uformell prat mellom kl. 17.30 og 18.30.

ONSDAG 7.

Kino i Marker rådhus. Kl. 18 vises «Syng». Kl. 20 vises «The Girl On The Train».

TORS DAG 8.

Frivilligsentralen arrangerer **bowls i rådhuset** kl. 16.

Tjukkasgjengen inviterer til en hyggelig spasertur rundt i Ørje. Fremme på rådhuset kl. 18.

Kafékveld med sang og bevertning i Filadelfia Ørje kl. 18.30.

SØNDAG 11.

Søndagsåpne butikker i Ørje.

TIRSDAG 13.

Strikke kafé på biblioteket kl. 12-14.

TORS DAG 15.

Frivilligsentralen arrangerer **bowls i rådhuset** kl. 16.

Tjukkasgjengen inviterer til en hyggelig spasertur rundt i Ørje. Fremme på rådhuset kl. 18.

SØNDAG 18.

Søndagsåpne butikker i Ørje.

Håndball i Markerhallen: Ørje IL damer spiller mot Skiptvet kl. 12.

Vi synger julen inn. Øymark kirke kl. 18.

TIRSDAG 20.

Strikke kafé på biblioteket kl. 12-14.

LØRDAG 24.

Julaftenfeiring for enslige og ensomme. Ørje kirke kl. 17. Arrangør er Frivilligsentralen i Marker og Marker Røde Kors.

ONSDAG 28.

Juletreffest i Stikle bedehus kl. 18.

TORS DAG 29.

Juletreffest i Ørje bedehus kl. 17.

LØRDAG 31.

Nyttårsaften.

JANUAR

TIRSDAG 3.

Strikke kafé på biblioteket kl. 12-14.

Juletreffest i Ørje kirke kl. 17.

ONSDAG 4.

Juletreffest på Marker Bo- og Servicesenter kl. 17. Arrangør er Rødenes Sanitetsforening og Helselagene i Øymark.

FREDAG 6.

Juletreffest i Bondestua i Rødenes kl. 18.

SØNDAG 8.

Familiedag på Buer i Øymark kl. 10-14. Aking, lek og muligheter for grilling. Arrangør er Den Norske Turistforening avd. Indre Østfold.

Juletreffest i Otteid Grendehus kl. 16.

TIRSDAG 10.

Strikke kafé på biblioteket kl. 12-14.

TIRSDAG 17.

Strikke kafé på biblioteket kl. 12-14.

LØRDAG 21.

Gammeldans i Bondestua i Rødenes kl. 19.30. Arrangør er Rødenes Gammeldans.

KIRKENE

Info om arrangementer i våre lokale kirker – se nettsiden www.kirken.no

MARKER KOMMUNE

Besøksadresse: Storgt 60, 1870 Ørje
Postadresse: Postboks 114, 1871 Ørje
Sentralbord: 69 81 05 00. **SMS:** 454 06 597
Epost: post@marker.kommune.no

www.marker.kommune.no

Frivilligsentralen, tlf. 454 03 762
E-post: frivillig@marker.kommune.no

Åpningstid i julen

De kommunale kontorene i Rådhuset:
Tirsdag 27. desember: 08-13
Onsdag 28. desember: 08-13
Torsdag 29. desember: 08-13
Fredag 30. desember: 08-13
Servicetorget er åpent kl. 7.30-15.30
Sentralbordet er åpent kl. 8-15

Vakttelefon Marker kommune

- Legevakt: 116 117
- Veterinærvakt: 954 87 330
- Barnevern: 91 38 92 93
- Vakttelefon vann/avløp: 92 42 33 20

Marker bibliotek i romjula

I romjula er biblioteket betjent tirsdag 27. og torsdag kl. 10-13. Ellers har vi som vanlig meråpent fra kl. 6-22 hver dag.
Vanlige betjente åpningstider fra 2. januar: tirsdag og torsdag 10-19.

Kommunale møter

Møtested: Rådhuset

- 6. desember:** Plan- og miljøutvalget kl. 18.30.
Oppvekst- og omsorgsutvalget, kl. 18.30
- 8. desember:** Formannskapet kl. 17.
- 13. desember:** Kommunestyret kl. 15.

Skolens juleferie

Siste skoledag før jul er onsdag 21. desember. Første skoledag etter nyttår er tirsdag 3. januar.

Juleferie på SFO

Skolefritidsordningen (SFO) har siste åpningsdag før jul torsdag 22. desember. Første åpningsdag etter juleferien er tirsdag 3. januar.

Møt ordføreren

Møt ordfører Kjersti Nythe Nilsen på biblioteket tirsdag 6. desember kl. 17.30-18.30. Alle er velkommen til en uformell prat.

Brukere og ansatte på Tunet Dagsenter samlet i butikkhjørnet der det selges flotte ting som brukerne har laget. – Her kan du kjøpe julegaver, og du kan gjerne få se hvordan vi lager dem, sier den blide og positive gjengen.

– Besøk oss på Tunet!

– Det er så hyggelig å få besøk. Kom gjerne hver dag! Her på Tunet Dagsenter gjør vi mye spennende, og det hadde vært fint om folk stakk innom for å se hva vi driver med. De kan også julehandle i butikken vår.

ØYVIND OTTERSEN, TEKST OG FOTO

Brukere og ansatte på Tunet Dagsenter er stolte av virksomheten. Samtidig savner de at folk stikker innom. Slik de gjorde den gang for over ti år siden da dagsenteret holdt til i Lilleveien.

– Folk tror kanskje at vi gjemmer oss bort her på gamle Ørjetun, der vi ligger som nærmeste nabo til Ungdommens Kulturhus. Men det gjør vi slett ikke. Vi har flotte lokaler og flinke og positive brukere som lager mye fint. Og de vil gjerne ha besøk, sier Hege Fog. Hun er avdelingsleder utviklingshemmede i Marker kommune.

– Se bare på uteområdet og den flotte verandaen. Folk som går tur til Fortet, må gjerne stikke innom eller ta matpakken og kaffen på verandaen, sier Hege.

Åpen dag 6. desember

– Brukerne er kjempeflinke, og de lager flotte ting. For å få avsetning på det som lages, har vi en liten butikk. Her kan folk kjøpe flotte julegaver til en svært billig penge. Vi har ingen økonomiske motiver for butikken. Kun et ønske om at folk skal få glede av alt det fine som lages

her. Råvarene tar vi fra brukte ting eller henter fra naturen, sier Mona Berger, en av de ansatte.

– 6. desember har vi åpen dag fra klokka 10 til 14. Det er en fin anledning til både å se hvordan vi har det og samtidig gjøre noen gode julegavekjøp, sier Berger.

Tunet Dagsenter har seks faste brukere fra Marker og en som kommer fra Aremark to dager i uken.

Hege Fog har sitt kontor på senteret, men det er fire ansatte som har den daglige kontakten med brukerne. Det er Mona Berger, Lisa Westlie, Mariann Ericsson og Jimmy Karlsen.

Kjempeflinke

– Brukerne her har ulike funksjonsnivåer, men felles for dem alle er at de er veldig positive, og de er både ivrige og kjempeflinke. Her lages ting med hendene, det strikkes og det produseres mye nyttig.

– Og jeg klyver ved, sier Tommy. En gladgutt som elsker å vise frem det han er god på.

– Det er morsomt å klyve ved, sier han.

– Vi gjør jobben gratis for folk. Kom til oss med vedkubbene. Så klyver vi dem og legger dem i sekker. Da får våre brukere arbeidstre-

ning, og folk får utført tjenester, sier Mona Berger, som gjerne skulle ønske seg mange flere oppdrag.

– Tidligere gjorde vi jobber for Noral og Flexit. Det kunne være montering, pakking eller annet arbeid. Vi pakket T-skjorter for Vimpelfabrikken. Vi tar gjerne på oss lignende oppgaver. Brukerne våre er kjempeflinke. Det kan dere se selv. Bare stikk innom. Vi har det veldig fint her, og vi blir kjempeglade når folk besøker oss.

Tommy klyver ved og pakker alt i sekker.

– Det er ikke skummelt. Dette kan jeg, og det er kjempemorsomt, sier han.